

מאימתי פרק ראשון ברכות

R. Simon

(1)

גב' בשבתך בביתך
ובלכתך בדרך פר
הוא לו לאו קלה ימיה
לא כתיב בקלה כעדי
ומועצתן מיה עוקב
לדיכה טרחה סגל
תמכת בעולם ה
עמך כעמיהו לו לאו
חלמתנו: הנוגא נא
עשרה מתחמקת אש
משמע: פרת לעסק
בעמך ולכתך היו
לא עסקין ב' כל
רשות למרד אייר
דק קממא כתיב ו
נמי מיה דרן מניה
רחמנא ליקרי אי
דמחמקת עשרה יו
סימנא נמי אלמא
כמו למרד (אנא)
חייב ככל המנהג ה
שאלמא כתיב פלר
מנוח עין וגו וכן
ממנוגל כעצבו נעט
טודר טודרא דכצ
מינוט עולמא דכ
ממקיין חס ממעט
דמניה: וביה אמר
דקרא למורס מניה
מתיקא טי' טלכא דד
למלא דכרן נמי
במלאכתן קוריין.
טוקמקין לה נפק
אלעזר בן עזריה
שאמרו לו דוקן טנד
וחכמה השחייתיו
למחא שאומריס לו ו
רובא אומר להם הוה
לף הוה יסיה כעדי ה
הוה יסיה וכן לו
שאלמא עליו ושאמני
הנחור: הרי עלי כמ
שבת מנוח ואחמז
אית להו מטין. ד
דלמתיין לטיל מני
עמכו טון דעדי ה
ומכניז הדימא חס לא
התלמידים וקבשה ה
כר. וזו יסיה דעמך
עשה ולא מלוס ה
העושה כדברי ב"ר
לנוס דכרי: ביה:
מברך שמים וכו'.
ירושלמי שבע נכר
המלך טב עשרת.
אחא רבקה ואחר
לאמריה דעדימא ק
למחא וזמנוה ק
לחוטם: ככונן: ש
כרמט הפירוש ומל
מברך. שמים לפנימ

אבי אבא שהיה אה הדיקל. קמיה: שגו ספר רפואות. כד נקפא דרמיה: גורד עצמות אביו. (כי שיה כרסו כמ' ולא נגה לו כבוד
קצתו שלט ולתולו כסוהן ממנו חבד ובק: שהם מי גירון. מי עלות כדברי הימים (ג) ולא נגה לו כבוד כמ' ולא נגה לו כבוד
ולו וכו' וכן נהרג דהוא לאו נאי' הוא אלא מעין קטן הוא מקור לירושלם שנאמר וירדנו לחם אל גיתון (מלך) וממדינת
והמקור יהיה לטולח: עבר ניסן בניסן. קמ"ד משתקדש הדם לשם ניסן נעלך לעבר חם הדיקל ועשוהו למר כמו שזכרנו כדברי הימים
תראה אמר (ג) ויוען המלך (חוקיק) לעשות
הספד במתה השני: ביום שלושש של
אמרו ותפריס עלה נקדס חרש
עשויין לא כלא עדיס: היתה דברת
עצמו. שאומר מתפלמח עשה לי כבודמי
כיון שחיהי' זממרי' וכו' לא חם אכר
התלמידי לנעך (אמר): פירושה: מעלה
דכרי: כאלישע. כמו שמטיס בלשע
משל אמריס: הנה. ולון ליכוד
שעעלה ודמקס עליה: הדורה לדעה.
סטננה: הדורה שלא להנח. משל
אמריס: אל יהנה. ולון דכרן לא
מכוס כסות רוח ולא משוס עשוהו:
כשמואל הרומי. כמו שמטיס כשמואל
דכרמי שלה לרה לענוט. כי שם
ביתו. לעל מיעה כדמי וכוסי: מדי
ענה כדמי ופכר בית על והמלכה
ותפעל חם ישראל ופכר ליה ודמכונה
דמחמקת כ שם ביתו וכו' למי יודע
שמיצוה אלא למנוחה ומנוח דקדק
לשלימיטיה קול שלתמקוס עסיסה הולין
עם הוה טעמא לו כל משמיטי מית
עמו וזלחל ממינו שלה לענוט מן
אמריס: כהרד יפיה: דמדי: הפלה
לעני. דקר ענומ: ויכין את רגליה.
ורגליה רגל ישיה.
לענין ככל אמר: יקודא מכאן
והואיל לא הפסיד. שכרי הוא כלמס
שקרא לחס מל הפסידוס שחטניה
למעי' שלה לרה לדיק' קו' טל עולמא
טוקמק כמכרי: מתנני' ישיה. על
האידיד: כשכבך. דקר כמנייה: יעמוד.
דמיוס דדמיוס: דמיוס וקומין: לדבריו. או כקדמה
כי לו כמנייה או כמנייה או מלך:
גמ')

גמ' ריש' ר' יוחנן (מלך) וסי חלק הם חלקה מן דמיה מנח: עמ' כל חלקה מן: שי'
גמ' ר' יוחנן (מלך) וסי חלק הם חלקה מן דמיה מנח: עמ' כל חלקה מן: שי'
(ג) רבי ר' יוחנן (מלך) וסי חלק הם חלקה מן דמיה מנח: עמ' כל חלקה מן: שי'
(ה) רבי ר' יוחנן (מלך) וסי חלק הם חלקה מן דמיה מנח: עמ' כל חלקה מן: שי'

דרגן אמר ר' ז
לחוב בעצמך
לפניה ושחית
לדתום אתו רש
מוסף רש'י פרט ליעוס במנהג.
דל הוא כתיב. מן כיון
ממסקנה בעלה. לא טרד המנהג. ולא
מקדקן דין מיה טס רשות. ולא
טודר. ולא טרד ממסקנה בעלה. ה
הן טי' טי' טודר. ולא דכ
לאו נר טפא. ויתבטל מניה
חמידי לכך דמני ממסקנה בעלה
כלמא על שניה רשלו ותפסו לבל

רבנו חננאל (ואת בנימי התוס' השו"י) וכל
שכל מקום שחולך ביתו עמי.
ואמר שהם י' אליהם בן יעקב. המחלוקת ירין שיעון את גרלי וכל.
קודם שהחללין בו לא האכלו בו רום. והואיל קודם שחולל עמי
שמו. אמר רב יהודה אמר שמואל אלהי בן תיבס כיון קייאת טפס
ורביתו שיהיו נמן תמילא. ודאי רצין לנפק נאולה חתמלי. אף על פי שנתר וכן קרית טפס לא הפסיד ברכות. וזכור נאולה חתמלי ומתחלל.
כאדם שקרא בחרה כלי קייא טעם בענותה ודלה את קייאת החרה. טפלה כרי טפמא אוחי כטוב כל אדם יש וקרא וככך יעמוד ובה הלל אוחי על אדם קרין כדוכן כול.

ז. ין. ה' ילאה. (י)
(ז) דרין גמ' איסור אכילה וטריה קונת ובלא רבאני

Rakah, Mas'ud Hai

3

פסוקים

בשנת פגמי

ובו חסותי

לפרט קטן :

ספר

מעשה רקח

חלק ראשון

סוכב הולך על דברי חרעל ורביא
הנפר הגדול הרמבם זכר לדיק
וקרוס לכרכה לספר
משנה תורה הוא ידו החוקה
אשר חכרתי אני
הכל כאלפי והנטייר כמספתי ללא
נחיה מסעוד חי בלא א אהרן
רקח זלחה

פה ויניציאה יעא

בדפוס הנכיר המהולל מאיר דא
זארה ינא :

אחרון

משנה

Nella Stamparia Vendramina.
Con Licenza de Superiori.

מעשה רקח

הלכות תפילה

מעשה רקח

על הנכור גם כן הוא שרי ליה למגלי חללויו והיכי כשב דמינה איכא
 למטעם דבאלים חסוב נמי או מגלי חללויו שפיר דמי והוי הר' אהר' זל
 דס"ל דקאי ארנסה דוקא נראה דס"ל דבאלים חסוב אפי' בהטיה אסור
 וכן הטור כבו ז' נבי דלפ' כתב הישר בהטיה ונבי אדם חסוב לא כמ"ס
 הישר ככל נראה דקאי ללמוד דין זה
 מהיך לכך נראה כדרך הראשון
 שכתב זל ועיין להפ"ח סס שחלק על
 הר' אהר' והמחבר ואחר המחילה הדין
 עומס לע"ז יע"ט: ומותר לאלים
 וכו' כתב הר"מ זל והגוינו מ"ס
 סס דנגפה קמי' דרב היה והקטו
 וליוול לנבי נבזרח וכו' וליפול על
 אפיה משמע דיכול אדם להפגלל
 במקום זה וליפול על פניו במקום
 אחר שהרי התפלל רב במקום שבה
 הנגפה והיה יכול ללכת במקום אחר
 וליפול על פניו: ובי"ט הכפורים
 כלבד וכו' ואין כן מנהגו כל"ן
 אנו נופלים על פנינו כשום תפילה
 זולתי כמות מוסף כשמונה החון
 והכהנים והעם וכו'.

פרק ו' אסור לו לאדם לעבור

אסור לו לאדם לעבור
 בשעה שהצבור מתפללין לא אם
 כן היה נושא משאיו או שהיה לבית הבנסרת
 שני פתחים בשני רוחות שהרואה אומר שמא
 ילך ויכנס בפתח האחד וכן אם היה בעיר
 שתי בתי בנסיו' ואמר הרואה שמא ילך לבית
 הבנסת הרגיל בו ואם יש לו תפלין בראשו
 מותר לו לעבור ואף על פי שאין שם אחד מכל
 או שהתפלין מוכיחין עליו שהוא רודף אחר
 מצות ואינו מבטליה הפלה: ב המתפלל עם
 הצבור לא יארוך את תפלתו יותר מדאי אבל
 בינו לבין עצמו הרשות בידו ואם בא לומר
 אחר תפלתו אפילו כסדר וידיו יום הכפורים
 אומר וכן אם רצה להוסיף בכל ברכה וברכה
 מן האמצעיות מעין הברכה מוסף: ג כיצד
 היה לו חולה מבקש עליו רחמים בברכ' חולים
 כפי צדורת לשונו היה צריך לפרנסה מוסף
 תהנה ובקשה בברכת השנים ועל דרך זו
 בכל אחת מהן ואם רצה לשאול כל צרכו
 בשומע תפלה שואל אבל לא ישאל לא בשלש
 ראשונות ולא בשלש אחרונות: ד אסור
 לו לאדם שישעו כולם או ישעשה מלאכה

גאך אחר הכתוב אחר שנראה זה מקבל עליו עול מלכות שמים ע"כ
 ומכאן למדו הפוסקי' זל דמידי ליתיה מוסס נזוה שרי ורבינו שבתי
 אסור לטעום כלום ממתע לאפילו מים אסור וכן מכתוב נמי מ"ס פ"ה
 דין כ' וכן הגמ' והרשב"א דהי' וידוע דסמך נמא היינו
 ממים ומטעם דאם לא הניע לכלל
 שאינו יכול לכוין אסור לו לשמות
 אפילו מים ואם אינו יכול לכוין הותר
 אפי' לאכול וכן דעת הכלבו אה"כ בסבת
 הפוסקים זל דמים שרו והר' פת' סימן
 פ"ט כתב דדוקא בלא סוק אחר אבל
 בסוק קארי' לך נזוה גדולה מזו ע"כ
 ובא"ח ס"כ הר"ב ס"ז ל"ח והוסף
 הר"ח זל להתי' שתיית הק"מ ובלבד
 בלא סוק א"ר כדי שיוכל לכוין דעתו
 ולהתפלל ובפרט בארץ חגרים שאין
 הדעת מתייבב בלא ק"מ וכו' ע"כ
 ופסוט דהו' דבר החסור ללב סמא'
 בו ויראת מלאכי' והכל לפי מה שהא'
 אדם בפרט סב' כמבאר דכ"ה דהא' דנא'
 בלאו הכי אין אנו מכוונים כראוי: ל

פרק ששי
 לו לאדם לעבור אחורי בית הבנס'
 בשעה שהצבור מתפללין לא אם
 כן היה נושא משאיו או שהיה לבית הבנסרת
 שני פתחים בשני רוחות שהרואה אומר שמא
 ילך ויכנס בפתח האחד וכן אם היה בעיר
 שתי בתי בנסיו' ואמר הרואה שמא ילך לבית
 הבנסת הרגיל בו ואם יש לו תפלין בראשו
 מותר לו לעבור ואף על פי שאין שם אחד מכל
 או שהתפלין מוכיחין עליו שהוא רודף אחר
 מצות ואינו מבטליה הפלה: ב המתפלל עם
 הצבור לא יארוך את תפלתו יותר מדאי אבל
 בינו לבין עצמו הרשות בידו ואם בא לומר
 אחר תפלתו אפילו כסדר וידיו יום הכפורים
 אומר וכן אם רצה להוסיף בכל ברכה וברכה
 מן האמצעיות מעין הברכה מוסף: ג כיצד
 היה לו חולה מבקש עליו רחמים בברכ' חולים
 כפי צדורת לשונו היה צריך לפרנסה מוסף
 תהנה ובקשה בברכת השנים ועל דרך זו
 בכל אחת מהן ואם רצה לשאול כל צרכו
 בשומע תפלה שואל אבל לא ישאל לא בשלש
 ראשונות ולא בשלש אחרונות: ד אסור
 לו לאדם שישעו כולם או ישעשה מלאכה

מעשה רקח

תלמודא זרע אפי' סחור כמ"ס סו"ר התלמוד
 אח"כ בר יעקב ובתב"ר עוד זל ומתמי' דאמר לק
 ח"י לזכור דמתניתין ח"י בתחילת הדין ללא
 דקאי אדם התחילו ח"י מפיסקין וכו' ע"כ וז'
 לומר כן דהך מומתמי' כמ"ס ח"י
 אח"כ מתמי' אחרים שהזכיר התלמוד
 קודם וזאתם פסיטא ופסיטא דקאי
 אדם התחילו דקמי' מתמי' דאי קמי'
 חריכא דמתמי' קסא דהיכי שייך לומר
 תמימי' לענין האיסור ומאי נ"מ מה
 וזאתם כתבו זל בלשון דחיה דכח
 הרז"ה ודחה דקאי אה"ן מפיסקין וכבר
 דאיתי להמפרשים זל שגרסו מה
 יע"ע והרב בעל קיקון דיונה זל כתב
 דלפי האמת כתבו כן ע"כ ומצינו
 מוכח דסמך תלמודא בעי למפסק
 כרב אח"כ בר יעקב תדע דלדעת
 הת"ק זל לאכול היינו סעודה גדולה
 דוקא ובתורה בעי תמימי' התחלת
 אכילה וכו' ופרקי' דהא תפילת מנחה
 דכ"ג הוציא הוא ומנן א"ס התחילו ח"י
 מפיסקין וכו' התם לא שכיחא סכרות
 הכא שכיחא סכרות ולדעת הת"ק
 דאיירי בסעודה גדולה דוקא היכי
 שייך לומר לא שכיחא סכרות לא כרא'
 דלכרי אח"כ בר יעקב קאמר הכי
 דלדקיה איירי תמימי' בסתם סעוד'
 וכן דאיתי להר"א זל וכתב עוד
 דבטעיה קמא לר' בר אשי הוא דקאמ'
 לה יע"ע וכך פסק ירושל' זל: טו
 דאיתי להר"ב כמ"ס סו"ר אחרת אמו
 יע"ע ובדברי רבינו איכא למידק
 כמ"ס כיון שהיטע זמן מנחה גדולה
 וכו' דמאמע דסמוך למנחה שרי לאכול
 ומתניתין בסמוך למנחה איירי וכן
 פירש ק"ט סמוך קודם ומ"ן כ"ח
 הקטנה מ"ס לעיל אינו סו"ר סמוך
 למנחה והיך דלסמוך למנחה קרי
 כיון שהיטע זמן המנחה ע"כ אמנם
 השלטי הנכונים זל כתב על דברי
 הר"ף זל מ"ן פליג וכתב דדוהא
 סמוך למנחה קטנה אסור לאכול
 סעודה קטנה אבל לא סמוך למנחה
 גדולה ע"כ וברא' שהיא זל הכין דאינו
 סו"ר סמוך למנחה ר"ל סמוך למנחה
 קטנה ומ"ס כיון שהיטע זמן מנחה
 גדולה וכו' ר"ל דוקא אבל סמוך פ"י
 וא"כ קטנה טובא דאם הכין ז' בדברי
 רבינו אח"כ לא מתייבב ליה מתמי' מ"ן
 דקמי' סמוך ומיהמי' ל' במנ' גדולה: וז'
 לדברי רבינו בכונת דברי דהיי' דאמר ד
 כיון במנחה גדולה כיון במנחה הטי' כסמך
 סו"ר סמוך למנחה ומתמי' דאכילת ירא'
 זל דכיון שהיטע זמן מיתה גדולה כלות' וכו'
 פה"ו וכו' וז' ורא' לדין אפילו כמ"ס
 מכתב בתחילת הדין דאפי' לא אפילו כמ"ס
 התק"כ ב"מ זל יסיקו ז"ל א"ס התחיל בתו

לה א
 ע

ה. עס י"ד ע"א[...]
 ו. י"א רפ"ט יונה ע"ג.
 ז. ד"ה יחזקאל ורפ"ט ירוחם [נמ"ג ג' מלך ג' בשם גאון י"ג].
 ח. ארמוות חיים נלמדה מפילה סימן י"ד[...]

עטרת זקנים

ג. כיון שהגיע זמן תפלה אסור כו' ליתן לו שלום כו' ואם התחיל לברך הברכות אחר כך אין לחוש כל כך כו'. ויכול אז אף לברוע בפניו כו' דוקא (כ"ז ד"ה וי"ן). ויש מי שכתב דוקא באינו משכים לפתחו, אבל במשכים לפתחו אף שכבר התחיל הברכות אסור. וכן עיקר לירעתי, דאין להקל בפה שהוא נוגע בכבוד המקום ברוך הוא ואף שהתחיל הברכות אין לו להשכים לפתחו, ובפרט שבגמרא [בבבא מציעא, דף ס"ג ע"ב] לא משמע לחלק לגמרי בין אם התחיל הברכות אם לא. ולכבוד אף שאינו משכים לפתחו ואפילו בלא נתינת שלום אסור עד שיקבל עליו עול מלכות שמים כו' נראה ל'.

הגהות והערות

ט. נוסף במהדורת א"ר ח"ט:
 י. בן הוא צ"ח, וע"ע בשו"ת הרשב"א ח"א סימן תמ"ו עליון למה שכתיב במדועו פרק חפלה השחר נענין ה:
 יא. בדפ"ר נכפל כאן פעמיים אזהר ה' בעשות ומתעבה טעמו וזו עד סוף הסימן, ותוקן במהדורת א"ר ח"ט:
 יב. דבר זה דמיון של הקב"ה שלום מונח דק נרפ"ט יונה, והשאר מונח גם נרפ"ט ירוחם:
 יג. תוקן ע"פ הכת"י:
 יד. עיי' דברי תמוזות ברכות פ"ב א"ח ט"ז, ובשי"ת נוסח הגדולה הגב"י אות ד. ונראה שכתיב ואם התחיל לגב"י נב"י ד"ה וכו' והיא מקור לזה מדברי ארמוות חיים, אך במהדורת חיים

זמן תפלה. היינו ^(א) מעלות השחר עיין קט"ף ה': ז לראות איזה עסק. ^(ב) ואגב זה הולך לפתח חבירו לומר לו לפרש למרא עיניו אצל ליתן לו שלום אפילו נכחתי גוונא חסור: ^(ג) ח אין לחוש ב"כ כ"כ. כתיב בל"ה [דברי תמוזות ברכות פ"ב א"ח ט"ז] היינו כשאין משכים לפתחו לזה הזכרה בגמרא [שם י"ה, א] לאיסור; אבל נמשכים לפתחו. אסור. דהא פריך בגמרא מההיא דבפרקים שאל מפני הכבוד והתם כבר אמר הברכות, וכן כתב הב"ם [ד"ה וי"ן]. (והעולת תמיד ס"ק י עשה עלמנו כאילו לא ידע). אבל מה שהקשה דברי השו"ע אהדרי לא ידעתי מאי קא

קשיא ליה: ^(א) לוחש כל כך [י"א] ואם אינו משכים לפתחו אלא שפגע בו בדרך מותר ליתן לו שלום

לרבי יהודה ולאחר ד' שעות היו כן דמה לי אחר ד' שעות לרבי יהודה ומה לי אחר חמות לרבנן. וכתיב דלפירושו לאו דוקא אחר ד' שעות לרבי יהודה אלא גם עד הלילה הוא כן, דכיון שעבר הזמן הוא לרבי יהודה אחר זמן שלו כמו לרבנן אחר זמן שלהם, והא דלא נקט הטור אלא עד חמות

לאו דוקא הוא. והקשה על זה כיון דליפנין אחר ד' שעות מן לא התפלל שחרית יתפלל במנחה שחיס יליף גם כן להא מילתא כי היכא דנלא התפלל שחרית דיש לו תשלומין במנחה היינו דוקא בלא ציטל צמוד אבל צמוד אין לו תשלומין כלל, ואם כן גם במנחה שחרית אחר ד' שעות נמי הוא דינא הכי, ולמה כתיב הטור דלפילו עבר צמוד ולא התפלל קודם ד' שעות דמתפלל אח"כ. לפיכך כתיב דרך

שני דיליף הטור אחר ד' שעות לרבי יהודה מסברא כיון דלרבנן אפילו לכמהלח מתפלל עד חמות ויש לו שכר חפלה בזמנה, והוא כן לרבי יהודה לכל הפחות לענין שכר חפלה שלא בזמנו, ולפי זה חפך אחר חמות אסור להתפלל והוא ברכה לבעלה, ולא דמי לאחר מנחה דמתפלל שחיס דהתם מתפלל בזמן חפלה מנחה. והביא ראה מדברי רשב"א שזכיר בסמוך. ועל פי זה כתיב רמ"א דבריו נכאן דאחר חמות אסור כו'. וקשה לי על דרך השני דהא אמרינן בפירוש בגמרא כולי יומא מלאי ואיל משמע עד הלילה מלאי אלא שאין לו שכר כמו בזמנו, וזה הוא גם כן לרבי יהודה דהא הקושית היא לרבי יהודה כמו לרבנן מלא התפלל שחרית כו' ממילא הוא המירון גם כן לדידיה כמו לרבנן. ועוד קשה מה פריך בגמרא וכו' עלמא עד חמות וכו' לא מלא התפלל שחרית כו', דלמא אין הכי נמי דעד חמות וכו' לא אלא דבמנחה עדיף עפי כיון שהוא זמן חפלה. ונראה לי דדרך הראשון הוא אמת אלא דאין מקורו של דין זה מלא התפלל שחרית כו' כמו שכתבתי, אלא המקור הוא ממה שכתוב בגמרא כולי יומא מלאי כו' זה הוא גם לרבי יהודה ובגמרא אמרו לרבנן דעד חמות יש לו שכר של זמנו ואח"כ כולי יומא אפילו אחר מנחה יש לו שכר שלא בזמנו. מזה נלמד גם לרבי יהודה דכל היום יש לו תשלומין אלא דאחר ד' שעות שעדיין לא הגיע שעת מנחה ודאי יש לו להתפלל אפילו לכמהלח אפילו אם ציטל צמוד עד אותה שעה כמו שכתוב בגמרא כולי יומא זמן כליוי אלא דאין לו שכר חפלה בזמנו ואחר שהגיע זמן מנחה שהוא ו' ומחצה אז אסור לו להתפלל כהיא שעתא שחרית כיון שזמן מנחה הגיע על כן צריך להקדים חפלה מנחה ואח"כ יתפלל לתשלומין שחרית ויש לו שכר חפלה שלא בזמנה, וכיון שזוהי אסור להתפלל קודם שיפלה מנחה על כן אמרו כזה דאם ציטל צמוד עד אותה שעה אין לו תשלומין ^(א) נמצא שאחר חמות שוין ציה רבי יהודה ורבנן דמתפלל עד ו' ומחצה היינו חזי שעה אחר חמות, ומשום הכי לא זכרו רי"ף [שם י"ה, א] ו"הר"א [שם פ"ד סימן א] כאן שיעור, אלא סתמא אס עבר והתפלל אחר ד' שעות, אלא שהרמב"ם [חפלה ג, א] והטור כתבו אחר ד' שעות עד חמות, גם הם לא אמו למעוטי היא (א) חזי שעה אלא למעוטי אחר זמן מנחה גדולה, והא דלא כתיב עד י"י שעה שעות ומחצה [מתוך] ^(א) דהיינו אומר עד בכלל ויכול להתפלל אפילו אם הגיע שעה שעה ומחצה אסור עד שיחפלה מנחה מחלה, על כן כתיב עד חמות שאפילו אם חתמו עד בכלל אין כאן טעמו דהרי יש עוד חזי שעה, אלא דצ"ח אחר ד' שעות לעד חמות פליגי וסבירא ליה לרבי יהודה דגם כהיא שעתא לא יחייב ליה שכר חפלה בזמנה אע"פ שמתפלל חפך באותה שעה בלא הקדמת חפלה מנחה לפניו. ומה שכתב צ"ח ראה לדרך השני (מתשובת) [מתדושין] ^(א) רשב"א [שם ט, א ד"ה איבעת] במחילה מכבוד רבינו הגב"י נראה לי שאין משם ראייה דזה לשונו אהא דמסקנא טעה ולא התפלל מנחה ערבית שחיס כו'. מיהו דוקא בזמן חפלה והוא עסוק בתפילתו חוזר ומשלים מה שטעה בתפילתו. אבל שלא בזמן חפלה לא שאס לא כן מאי מתפלל ערבית שחיס ומתפלל מנחה שחיס דקאמר ליתא טעה ולא התפלל שחרית קודם חמות חוזר ומתפלל אחר חמות. טעה ולא התפלל מנחה חוזר ומשלימה כל הלילה עכ"ל. קסבר רבינו הגב"י דהרשב"א אחי למעוטי אפילו קודם זמן המנחה דהיינו ו' ומחצה שלא יתפלל, ולא נראה לענ"ד דהא דומיא לזה התפלל מנחה נקט הרשב"א כהוכחה דהיה לו למקט טעה ולא התפלל מנחה חוזר ומשלימה כל הלילה ואם לא ממעט אלא אחר זמן חפלה ערבית שהרי אין שום זמן מפסיק בין סוף זמן מנחה להתחלת ערבית, אלא פשוט דגם לענין חפלה שחרית לא אהא הרשב"א למעוטי אלא שמכף אחר שיחפלה מנחה יתפלל לתשלומין שחרית, וזה מפורש בהדיא בלשונו שכתב והוא עסוק בתפילתו כו' אבל אם ימתין אח"כ אין שייכות לתשלומין במה שיחפלה אח"כ שנית דאם לא כן לא היה לו לבעל התלמוד לתלות תשלומי שחרית בחפלה המנחה אלא היה לו לומר שאחר חמות לרבנן יוכל להשלים חפלה שחרית וכן בחפלה המנחה כל הלילה, אלא ודאי נכחון שיהיה התשלומין בזמן שהוא עוסק בחפלה בלאו הכי ולא אח"כ, זה הנראה לענ"ד צדור ונכון בפירוש דברי הטור ושאר פוסקים. ודברי רמ"א כאן הם עולים גם כן להלכה דאחר חמות אסור להתפלל דהיינו אחר שהגיע זמן מנחה גדולה שהיא ו' שעות ומחצה אסור לו להתפלל אלא אם כן יתפלל מנחה מחלה ואח"כ ישלים של שחרית אבל קודם לזה דהיינו אחר ד' שעות עד שעת המנחה גדולה יתפלל שחרית אלא שאין לו שכר חפלה בזמנה, כן נראה לענ"ד להלכה ולמעשה: ^(ב) ואם התחיל לברך כו'. קשה לי דהא בגמרא נבטת י"ה, א] פריך על מה שאסרו נתינת שלום קודם התפלה ממתניחין דצ"ח הפרקים שאל ומשיב, ופירש רש"י [שם ד"ה שאל] והא קריאת שמע קודם חפלה היא וקמני שאל, ולפי זה מאי פריך דמתניחין כבר התחיל בברכות קריאת שמע, ומכאן קושית זאת פסק במתומת

בזמנו מלא אהא זמן חפלה
 זמן רש"י

8

בעזהשׁי"ת

ספר

שאלות ותשובות
השיב משה

חלק א'
אורח חיים

תשובות על ארבעה חלקי שלחן ערוך מחוטבות אחת אל אחת משולבות אשר השיב משה לכל דבר הקשה אשר הביאו אל משה איש האלקים הי ניהו האי סבא קדישא הרב הגאון הצדיק בוצינא קדישא חסידא ופרישא אור ישראל וקדושו רכבו ופרשו מאור הגולה

מו"ה **משה טייטלבוים** זצוק"ל

הנולד בק"ק פרעמיסלא ושימש בכתר הרבנות בק"ק שינאווא

ואחר זה היה אב"ד דק"ק אוהעל ושם מנוחתו כבוד זי"ע ועכ"י

בעהמ"ח ספר ישמח משה על התורה

ושאר כתבי קדש עודם בכתובים

נוסח שער דפוס ראשון בעיר לעמבערג שנת תרכ"ו

ועתה נדפס מחדש באותיות מאירות עינים

ותוספת מראי מקומות והערות, ומפתחות מפורטים

ותוקנו אלפי שיבושים וטעויות

ע"י נכד המחבר הגה"ק זי"ע

הק' יעקב דוב טייטלבוים

ברוקלין ניו יארק • שנת תשע"ה לפ"ק

ובידיהו צנידון לידן הרי הועד צממה דברים מכוערים
 צממה מקומות. ומה שכתב [המגן אברהם]
 צמם מהר"א ששון (מורח אמת סי' קנו) וצמם כנסת
 הגדולה (הגה"ע ע"ס) דתשובה מועיל"מ, הרי מצואר
 להדיח שם צממם הגדולה לתעניות וימים נוראים
 לא מהני, עיין שם. אם כן צנידון לידן דעיקר
 קבלת השליח צינור לימים נוראים הוא, אם כן כולי
 עלמא מודו דלא מהני תשובה לענין שיהיה שליח
 צינור. ומכל שכן צנידון לידן דלא ידענו משום
 תשובה. וזה צרור.

איירי גם כן בשוגג, משום הכי צעינן מועד"מ. ושמה
 תאמר איך שייך מועד בשוגג"מ, לא קשה מידי,
 דודאי שייך ושייך, דאם נא פעם אחד לידו מכשול,
 אין האשמה כל כך מה שלא שמר עצמו ממכשול,
 דצממם כל שוגג נא מהעדר היראה, דאם היה נזהר
 מאד מאד ומשים אל לבו היטב היטב (ו)היה נשמר
 ממכשול, רק מחמת שלא שם לבו אל דבר ה' נא
 לידי מכשול"מ. מכל מקום צפעם הרחשון אין האשמה
 גדולה כל כך, דלא חסיק אדעמיה שיצוא לו מכשול
 שיצמור, מה שאין כן צפעם השני. וזה צרור.

שאלה ה

דין מעימה קודם תפילת שחרית

ולא לשחות קודם התפילה. אי מותר 'לטעום'
 קודם התפילה של שחרית. הגם שכתב המגן
 אברהם סימן תרנ"ב בהלכות לולב ס"ק ד', [ד]כל

שלום לאהובי מחותני וכו' מו"ה משה נ"י.
 נשאלתי על מה שכתב בשלחן ערוך אורח
 חיים סימן פ"ט סעיף ג': ולא לאכול

יד משה

לעבור על אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשנה, והיה נרתע
 ונודעזע מרוב יראה ואהבה, והיה משים אל לבו לפקח בעיני
 אלקיו לבל ישגה בהן, והיה קולע אל השערה. והדמיון בזה
 בעיני העולם, מי שרכושו יקר מאד בעיניו, הוא זריז ומהיר
 ומפקח על עסקי חשבונותיו לבל יאבד מהם כלל וכלל. ולפי
 גודל המצוה והמפקד אותו על העבודה, כך ראוי להיות גודל
 הזריזות. הדמיון לזה, מי שהוא פקיד על עבודת איש כערכו,
 בודאי אינו זריז וזהיר כל כך, כמו מי שהוא פקיד על עבודת
 המלך ממלכי אדמה, ובפרט אשר יודע שהמלך בעצמו רואה
 ומשגיח בכל עת אם עשאו כראוי, בודאי דאז משים כל
 עשתונותיו ומחשבותיו וכל מזימותיו וכל כחותיו רק למלאות
 רצון המלך, על אחת כמה וכמה בעבודת מלך הגדול והנורא
 מלך מלכי המלכים הקב"ה, וגם משקיף עליו בכל עת כחשכה
 כאורה, איך שראוי לשום כל מחשבותיו ותחבולותיו לעבודת
 המלך ולא יעלים אף כרגע, וגם בודאי לא היה בא לידי
 שגיאה, כי השגיאה בא מהסרת הלב שאינו משים אל לבו
 הדבר הזה, דהיינו העדר הזריזות, והוא בא מהעדר היראה
 ואהבה, וכדי בזיון וקצף. ולכך צריך כפרה ותשובה ובקשת
 מחילה מאת מלך מוחל וסולח. וזה טעם נכון מאד.

מד. וז"ל: ור"א ששון כתב בשם רא"ם סי' פ"ז, דאפילו המיר
 ושב יכול להיות ש"צ קבוע. וכן כתב בכנסת הגדולה
 בשם מהר"א [די בוטון] בתשובות כתיבת יד (לחם רב סי' א).

מא. אך יש להעיר מהדרכי משה שלפנינו שכתב בזה הלשון:
 ולא אמרין דלא הוי פרקו נאה אלא דוקא שיהי' ר'מועד'
 לעשות דברים שאינם מהוגנין, עיין שם. וכן הוא בתשובת אור
 זרוע שלפנינו וז"ל: נשאל באדם שהרג נפש בשוגג אם יכול
 ליעשות שליח ציבור, וכתב דלא שנא הורג כמזיד ולא שנא
 הורג בשוגג יש לימנע ממנו, אם אינו שב בתשובה, אבל אם
 שב בתשובה הרי הוא צדיק גמור מיד כו'. ולהלן שם כתב:
 ואי משום הא דסדר תעניות גבי שליח ציבור דמסיק ונאה
 בפרקו, ומפרש רש"י שלא יצא עליו שם רע, מן הא לא קשיא,
 דאין זה שם רע, שבאתה בשגגה לידו וכו', ולא פרקו נאה
 היינו ש'מזיד' ר'מועד' לדברים שלא כהוגן, אבל אדם שבאת
 לידו שגגה ומתחרט הרי זה צדיק גמור לכל התורה.

מב. כלומר, מה מועיל העדאתו שלא ייכשל עוד פעם בשוגג.

מג. עיין בספר ישמח משה על התורה פרשת משפטים, שהובא
 שם מחידושי רבינו על מס' חולין דף ה' וז"ל: דכבר כתבו
 כל חכמי לב הטעם דשוגג צריך כפרה, דלכאורה הדבר תמוה,
 דלמה זה, וכי הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, דשגיאות מי
 יבין. וכתבו דהשוגג בא מהעדר היראה והאהבה הראויה,
 דאלמלי היה לו היראה הראויה לאיש הישראלי, ליראה את
 השם הנכבד והנורא המשגיח עליו בכל עת בנסתרו ונגלהו,
 והיה ירא וחרד על דבר השם, ואוהב אותו בכל לב ובכל נפש
 בכל עת לבל יעלים, היה זריז וירא וחרד בכל עת שמה ישגה

לומר דטעימא שרי הואיל דאינו מרבה דמי. אך → לפי דעת הלקט הקמח (הנהגת הארם בבוקר ד"ה במקום) שהביא [ה]באר היטב בסימן פ"ט ס"ק י"א, שאפילו שתית קאווע אסור קודם התפלה של שחרית, אפילו שאינו מרבה דם וכו', עיין שם בבאר היטב¹, (ו)לפי זה יש לומר דטעימא קודם שחרית נמי אסור.

ומדי דברי בדבר שכתב המ"ו, מדכתב לאכול משמע טעימא שרי, זכור אזכרנו עוד,

היכא דכתב 'לאכול' משמע טעימא בעלמא שרי, כמו שנתבאר בסימן רל"ה (מנ"א סק"ד)², ורל"ב (בשו"ע ס"ג)³, וסימן תל"א (מנ"א סק"ד)⁴, ועיין שם. וגם ראיתי באדוני זקינו הטורי זהב בהלכות בציעת הפת סימן קס"ז ס"ק ז', [ש]כתב גם כן דכל היכא דכתב 'לאכול' טעימא שריא, ועיין שם היטב בלשון טורי זהב. הכא מאי, דיכול להיות דטעימא נמי אסור, הואיל והמעם בש"ס (ברכות י, ב) דלא תאכל מחמת ד'לא תאכלו על הדם' (ויקרא יט, כו)⁵, לפי זה טעימא נמי אסורי. ולכאורה יש

יד משה

ושותה ואחר כך מתפלל עליו הכתוב אומר (מלכים א יד, ט) 'ואותי השלכת אחר גיך', אל תקרי גיך, אלא גאיך. אמר הקב"ה, לאחר שנתגאה זה קבל עליו מלכות שמים.

ו. השואל לא ביאר מהו הסברא שמאחר שלמדין מקרא ד'לא תאכלו' צריך להיות אסור אפילו טעימה. ובפשטות כוונתו דכיון שאיסור זה יש לו אסמכתא בקרא [או] דאסור מן התורה, עיין בדברי רבינו לקמן (אות א) לכן חמיר איסוריה ואסור אפילו טעימה. ועיין בשו"ת בית נפתלי להרה"ג ר' נפתלי שווארץ אבד"ק מאד ז"ל (סי' ח ד"ה ובוה מובן) שמבאר כוונת השואל על פי המבואר בסנהדרין (סג, א) דלאו זה ד'לא תאכלו על הדם' כולל כמה איסורין, ואיתא שם רבי עקיבא אומר, מניין לסנהדרין שהרגו את הנפש שאין 'טועמין' כלום כל אותו היום, תלמוד לומר 'לא תאכלו על הדם'. וכיון דאיסור אכילה ביום ההריגה ואכילה קודם התפלה מחד קרא נפקו, יש לומר דכמו שביום ההריגה נאסר גם טעימה, כדקאמר שאין טועמין כלום, בהך ילפותא לאיסור אכילה קודם התפלה נמי טעימה נאסר, כי האיסור שוה לגבייהו. וכתב שלכן פסקו הרמב"ם והחינוך ז"ל לאסור טעימה גם קודם התפלה. וכתב שם: ובוה מובן כוונת השואל בשו"ת השיב משה, כמה שכתב בלשונו דהכא יוכל להיות דטעימא אסור הואיל דאסמכיהו אקרא ד'לא תאכלו על הדם'. והיינו כיון דאסמכיהו אקרא ד'לא תאכלו על הדם' ילפינן איסור 'טעימה' ביום ההריגה, גם בזה לא שייך להתיר טעימה, דהא מחד קרא ילפו להו.

ז. דכיון דהדרשה היא לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם → יש לומר דלא שייך איסור זה רק באכילה כזו שמוסיף בו דם.

ח. בשו"ע שם ס"ג כתב: אבל מים מותר לשתות קודם התפלה. וכתב הבאר היטב: דלא שייך בהו גאווה, ועם צוקע"ר אסור. ובמקום דצריך רפואה מותר לשתות מים וצוקע"ר קודם שיתפלל (הרדב"ז ח"א סי' רלה). ולאיש זקן וחלש שאינו יכול לעמוד על נפשו עד עת יציאת הצבור מבית הכנסת, בפרט בשבתות וימים טובים שלפעמים מתעכבים עד הצות, יותר טוב להתיר לו להתפלל בביתו בנחת ויקדש ויאכל מידי בצפרא, ואח"כ ילך

א. על הא דכתב המחבר שם ס"ב: אסור להתחיל לאכול חצי שעה סמוך לזמן קריאת שמע של ערבית. כתב המג"א: לשון הטור אסור לקבוע סעודה, וכן כתבו המרדכי ואגודה וב"י בשם תוס', וכמו שנתבאר בסי' תל"א (סק"ד) דטעימה בעלמא שרי. אבל בתרומת הדשן סי' ק"ט משמע דאפילו טעימה אסור, מדאמרין בגמ' לא יאמר אדם אוכל קימעא ואשתה קימעא כו'. ועיין סוף סי' תרצ"ב. ואפשר משום דהוי דאורייתא חמירא טפי. ומכל מקום נ"ל דאין להתמיר בטעימה בעלמא, וכמ"ש סי' תל"א.

ב. בס"ב שם כתב המחבר: ולא לאכול אפילו סעודה קטנה סמוך למנחה גדולה וכו'. ובס"ג כתב: והא דאסור לאכול סעודה קטנה היינו כשקובע לסעודה, אבל לטעום דהיינו אכילת פירות, מותר. והוא הדין לאכול פת כביצה כדרך שאדם אוכל בלא קבע, מותר.

ג. על הא דכתב המחבר שם שלא יאכל קודם בדיקת חמץ, כתב המג"א: אבל טעימה בעלמא שרי (ב"ה מהרי"ל). טעימה היינו פירות או כביצה פת, כמ"ש סוף סי' רל"ב.

ד. בשו"ע שם סי' כתב: יאכל מיד, ולא ישיח בין ברכה לאכילה. ואם שח, צריך לחזור ולברך. אלא א"כ היתה השיחה בדברים מענין דברים שמברכין עליו, כגון שבירך על הפת וקודם שאכל אמר הביאו מלח או ליפתן, תנו לפלוני לאכול, תנו מאכל לבהמה, וכיוצא באלו, אינו צריך לברך. והט"ז הביא שם מהב"י דגביל לתורי שייך לפריסת המוציא, כיון שאסור לטעום עד שיתן לבהמתו. וכתב הט"ז על זה: לענ"ד דאין איסור בטעימה בעלמא, דא"כ למה אמרו כאן אסור לאכול עד שיתן כו' ולא אמרו אסור לטעום, כמו שאמרו לשון זה בפרק קמא דשבת (ט, ב) אסור לטעום עד שיתפלל, וכן אסור לטעום עד שיבדיל (פסחים קה, א). אבל כאן לא אסור אלא אכילת סעודה.

ה. ז"ל הגמ': א"ר יוסי בר' חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב, מאי דכתיב 'לא תאכלו על הדם', לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם. עוד שם בגמ' [איכא דאמרין] א"ר יצחק א"ר יוחנן א"ר יוסי בר' חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב, כל האוכל

מנחה. עכ"ד. ולא נמנע שום חולק עליו, רק שכולם סתמו דצריהם וכתבו סתם, וזודאי ילמד סתום מן המפורש.

ו**נראה** טעם רצינו הרמז"ס, [דאף] דצמנחה לא קיימא לן כרבי יהושע בן לוי דמסכת שבת דף ט' ע"ב, משום דפסק הלכתא להדיא בגמרא צרכות צפרק תפילת השחר דף כ"ח ע"ב ללא כרבי יהושע בן לוי, מכל מקום בתפילת שחרית קיימא לן כן. ממה נפשך, אם נימא דגם בתפילת שחרית הוא דרצנן י, וקראי אסמכתא בעלמא, מוכח כן, דאם לא כן למה צריך הגמרא (ברכות י, ג) להציא מקרא ד'לא תאכלו על הדם' (ויקרא יט, יו) או מ'אותי השלכת אחר גוך' (מלכים א יד, ט), דמאי שנא מכל תפילה דאסור לאכול כשיגיע זמנה או סמוך להי, אלא ודאי דכאן אף טעימה אסור — או משום דגם טעימה מרבה דם, או דגם בטעימה הוא גאוה, שמכבד עצמו קודם שיכבד למלך הכבוד טו. ואי סבר דבתפילת שחרית הוא דאורייתא טז,

שתמיה לי דבר זה, [ד]במסכת ברכות (מ, א) קאמר הש"ס: אמר רב יהודה אמר רב אסור 'לאכול' קודם שיתן לבהמתו, ובמסכת גיטין דף ס"ב (ע"א) (ד)קאמר הש"ס: אמר רב יהודה אמר רב אסור 'למעום' קודם שיתן לבהמתו. דלמה משנה הלשון, וגם יש חילוק בין אכילה לטעימה. וצריך עיון. ל

76 הק' עקיבא בהרב הגאון אמיתי אור עולם מו"ה יעקב ז"ל שדיה אב"ד ור"מ בקהילת קאמרנא ואגפיה

תשובה

א) ע"ז דבר שאלתו אם מותר לטעום קודם תפילת שחרית. הנה צהרמז"ס פרק ו' מהלכות תפילה הלכה ד' מפורש הדבר צאר היטב, וזה לשונו: אסור לו לאדם 'שיטעום כלום' מאחר שעלה עמוד השחר עד שיתפלל תפילת שחרית. ושם צאווה הלכה כתב, אבל טועם קודם שיתפלל מוסף או

בהרמב"ם מפורש דטעימה נמי אסור וכל הפוסקים תתמו כדבריו

יד משה

יג. דאסור אפילו בטעימה.

יד. כמבואר בס"י רל"ב לענין תפלת מנחה [הובא לעיל הערה ב], ובסימן רל"ה לענין ערבית [הובא לעיל הערה א].

7 טו. בשו"ת קרן לדוד סי' כ"א (אות ב) הביא דברי רבינו. והוסיף, דכל זה הוא רק לאוקימתא דרב אחא בר יעקב שם בשבת, דמוקי הא דקתני במשנה שלא לאכול סמוך למנחה גם בסעודה קטנה, וא"כ קשה מה איכא בין שחרית למנחה, ועל כרחך צריך לומר דבשחרית גם טעימה אסור. אבל לאוקימתא קמייתא דהתם דדוקא בסעודה גדולה אסור סמוך למנחה, אכתי לא מוכח לאסור גם טעימה קודם שחרית, דדילמא דוקא שיעור סעודה קטנה שהוא כזית או כביצה דשורי סמוך למנחה אסור קודם תפילת שחרית, אבל טעימה בעלמא מותר. וכתב עוד שם דלפי זה אתי שפיר מה דשינה הרמב"ם מלשון הגמרא דברכות, דבגמרא לא הזכירו אלא איסור אכילה, משמע הא טעימה שרי. דיש לומר דהני אמוראי בברכות סבירא להו כאוקימתא קמייתא דמס' שבת, אבל למאי דקיימא לן להלכה כאוקימתא דרב אחא בר יעקב דאפילו סעודה קטנה אסור סמוך למנחה, כמו שפסק הר"ף (שבת ד, א מדפי הר"ף) והרמב"ם (תפילה פ"י ה"ה), והשלחן ערוך (או"ח סי' רלב סי"ב), שפיר מוכח דגם טעימה אסור. ל

טז. היינו דמן התורה אסור לאכול קודם שחרית, דדרשה דלא תאכלו על הדם היא דרשה גמורה. וכן הוא דעת הרמב"ם

לבית הכנסת ויכוון לבו עם הצבור בתפילת שחרית, ויתפלל אח"כ עמהם מוספין של יום, ולא שישתה הקאווע או הגיקולאטי בלא קבלת עול מלכות שמים תחילה, כי ודאי על זה נאמר 'אותי השלכת אחרי גוך' (לקט הקמח). וכן כתב הפרי חדש דקאווי יכול לשותת, ובפרט בארץ מצרים שאין הדעת מתישב בלא קאווי, אבל קאווי עם צוק"ד או כל מיני חרגימא כדי שלא לשותת הקאווי אליבא ריקנא, אסור. ושמעתי שאחד מן הגדולים התיר שתית הקאווי, דדוקא מידי דמרבה דם אסור (יד אהרן). עכ"ל. הרי מבואר מזה דשתיית קאווע אינו מרבה דם, ואעפ"כ דעת הלקט הקמח דאסור לשותת קאווע קודם התפלה של שחרית.

יז. היינו שנלמד סתימות כל המפרשים שכולם מסכימים להמפורש ברמב"ם דטעימה אסור.

יח. אמר רבי יהושע בן לוי, כיון שהגיע זמן תפלת המנחה אסור לו לאדם 'שיטעום כלום' קודם שיתפלל תפלת המנחה.

יט. בגמרא שם: אמר רב הונא אסור לו לאדם שיטעום כלום קודם שיתפלל תפילת המוספין וכו'. ומסיק שם, ולית הלכתא לא כרב הונא ולא כרבי יהושע בן לוי. כרב הונא הא דאמרן, כרבי יהושע בן לוי, דאמר כו' [המימרא שהובא בהערה הקודמת].

יב. היינו דאיסור אכילה לפני תפלת שחרית הוא רק מדרבנן.

וזה צרור לדעתי, דצכל מקום שזוכר 'שלא יאכל' טעימה שריא, רק צמקום שגאמר 'שלא לאכול ושלא לשמות', גם טעימה אסור.

ואף דצמסכת צרכות דף ד' ע"צ איחא לענין קריאת שמע ערצית, שלא יאמר אדם אוכל קמעא 'ואשתה' קמעא ואישן קמעא, והט"ז צסימן רל"ה ס"ק ג' כתב דאין איסור דוקא בעושה שלשתן, רק [אפילו] צאחד מהן, משום שמה תחטפנו שינה כ"א. עכ"ד. אם כן מצואר דגם כן שמה אסור כ"ב. מכל מקום הא מצרא צלידה, דהא (ד)אסור רק משום שמה תחטפנו שינה, וכמו שכתב הט"ז גם כן, אם כן ודאי אינו אסור רק שמה שמיצא לידי שינה. וזה צרור. ולכך מעולם לא שמענו מי שאוסר קודם תפילת ערצית שמה עראי אף צשאר משקים לצד ממים, רק שמה הרצה, או אף שמה

אם כן פשיטא דגם טעימה אסור. דצשלמא הני תפילות דהאיסור דידהו מדרבנן, הם אמרו והם אמרו, ולא גזרו על הטעימה.

ב) ויותר נראה לומר, דצאלו שזוכר רק 'אסור לאכול', סתמא אכילת קבע משמע, אכל צתפילת שחרית שזוכר 'לא לאכול ולא לשמות', אם כן אף שמה אסרו, ואין קבע לשמה מסתמא, והוי רק כמו טעימה, ולכך אף טעימה אסור. וזה צרור לדעתי. ומעתה לא קשה מידי ממה שכתב המגן אצרהס צסימן תרנ"ב (ס"ד) "דשם לא נזכר רק שלא יאכל, וכן צסימן רל"ב ורל"ה ותל"א, וכן צט"ז סימן קס"ו, צכולס לא נאסר שמה, ולא נזכר צשלחן ערוך רק שלא לאכול. רק צסימן פ"ט (ס"א) לענין תפילת שחרית איחא צשלחן ערוך ולא לאכול 'ולא לשמות'." וכן הוא צגמרא צרכות דף יוד ע"צ"ט.

במקום שזאמר 'שלא לאכול ושלא לשמות' גם טעימה אסור

יד משה

שוה ממש, ולכן תמהו עליו מדברי עצמו שכתב לקמן דלדעת המג"א בשם הזוהר קודם אור היום אסור בטעימה ואעפ"כ מותר בשתיה כמ"ש הפרי מגדים, הרי דשתיה וטעימה לא דמי להדדי, עד כאן קושייתם. אך מלשון רבינו נראה שאין כוונתו לדמות ולהשוות טעימה ושתיה אהדדי לגמרי, ואדרבה, עיקר הוכחתו לאסור טעימה לפני תפלת שחרית הוא מרטעימה ודאי 'חמיר' משתיה, וכיון שאסרו שתיה 'קל וחומר' שנאסר טעימה, אך אין זאת אומרת שבכל מקום שאסור טעימה ייאסר גם שתיה. ועיין לקמן בתשובה סימן י"ט, שם השיב רבינו אל השואל [שהוא השואל של תשובה זו] שכבר כתב לו שטעימה חמורה משתיה, והביא שם עוד ראיות להוכיח כן, עיין שם.

כא. בגמרא אמרינן: שלא יהא אדם בא מן השדה בערב ויאמר אוכל קימעא ואשתה קימעא ואישן קימעא ואחר כך אקרא ק"ש ואחפלל, ואם חוטפתו שינה נמצא ישן כל הלילה כו', כדי שלא יהא עובר על דברי חכמים, וכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה. וכתב הט"ז: לכאורה משמע שאין עובר אלא בעושה שלשתן, אכילה ושתיה ושינה, אבל אין האמת כן, דהא עיקר החשש מחמת חוטפתו שינה, ונמצא יש איסור בשינה לחוד, וא"כ גם אכילה ושתיה כל אחד לבדו אסור, דשמה מתוך כך תחטפנו השינה. ומשום הכי אסור כאן בהתחלת אכילה לחוד, אבל מכל מקום פשוט הוא דטעימת פירות מותר.

כב. ואעפ"כ מותר טעימה, כמו שכתב הט"ז שהובא בסוף הערה הקודמת, וכן הוא במג"א שם סק"ב הובא לעיל הערה א.

בספר המצות (שורש ט), והרא"ה במס' ברכות י, ב), וספר החינוך (מצוה רמח). אך דעת שאר הראשונים בברכות (שם) שהוא רק מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא הוא. וכן כתב הבית יוסף (סי' פט ד"ה ומ"ש).

יז. דכל מקום דכתב אסור לאכול שרי טעימה. הובא בדברי השואל בראש דבריו.

יח. ז"ל המחבר: אסור לו להתעסק בצרכיו או לילך לדרך, עד שיתפלל תפלת י"ח. ולא לאכול ולא לשמות. אבל מים מותר לשותת קודם תפלה, בין בחול ובין בשבת ויום טוב.

יט. דקאמר שם: א"ר יצחק א"ר יוחנן א"ר יוסי בר' חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב, כל האוכל 'ושותה' ואחר כך מתפלל, עליו הכתוב אומר 'ואותי השלכת אחרי גויך', אל תקרי גויך אלא גאיך, אמר הקב"ה לאחר שנתגאה זה קבל עליו מלכות שמים.

בשור"ת כנף רננה (סי' א) הביאו דברי רבינו אלה, והקשה עליו שבגמרא לא אמרו 'לא יאכל ולא ישותה', אלא כל האוכל ושותה, וא"כ יש לומר דאיירי שאוכל וגם שותה אחריו, [כעין מה שכתב רבינו לקמן ליישב דברי הרמב"ם מדיוק בעל מעשה רוקח]. ועיין גם בשור"ת בית נפתלי (סי' ח ד"ה וראיתי באומר השכחה). וכנראה שעיקר ראיית רבינו הוא מלשון המחבר שכתב להדיא ולא לאכול ולא לשותת, ובפרט שכתב אבל מים מותר לשותת, משמע דמידי אצרינא אסור.

כ. בשור"ת בית נפתלי (סי' ח), וכן בשור"ת כנף רננה (שם) [בתשובתו אל בעהמ"ח שור"ת בית נפתלי] הביאו דברי רבינו אלה, והבינו מדבריו דסבירא ליה דטעימה ושתיה דינן

צפרק ה' (מה' תפילה ה"ג) וכן הלמא והרעב וכו' כח, לא דק, דמה יענה יום שידוצר צו בשלחן ערוך צסימן פ"ט סעיף ג', דפסק דשתיית מים מותר, ותיכף בצמוך סעיף ד' כתב הלמא והרעב וכו'. אלף על כרחך כמו שכתב הפרי חדש (שם ס"ד), שהוא למא ורריך לאכול גם כן, כגון שמזיק לו שתייה אליצא ריקנא. וזה צרור ל.

קמעא צמשקה המשכר שיוכל לצא לידי שינה יש לאסור גם קודם תפילת ערצית, ועיין צמגן אצרהס סימן רל"ה ס"ק ד"ג, ועיין עוד צמגן אצרהס סימן תרל"צ ס"ק ז' צהלכות מגילה עיי"ש כ"ד, ודו"ק. וזה צרור לדעת. אלף קודם תפילת שחרית דאסרו אף שתיית ערלי חוץ ממים כ"ה, אף טעימה אסור. וזה צרור לדעת. L

בידהו אף אס נימא כדצרי מעשה הרוקה, דהרמז"ס אוקר שתיית מים, מכל מקום אינו מוכרח דהמחירין שתיית מים מחירין צטעימה, דשאני מים דאין צהו גאוה. וצודאי לא דחינן המפורש צרמז"ס לא מפני סגרת הכרס, ומאן ספינ ומאן רקיע לי לחלוק על הרמז"ס צמקום שאין מצואר צפוסקים להדיא ההיפך מדצרי. וצפרט דמסחצר כדצרינו כמו שכתבתי, ואפשי פלוגתא לא מפשינן. ולענ"ד כולי עלמא מודים צה.

א) ואין להטעקש ולומר, דאולי הרמז"ס אוקר גם שתיית מים לכך אוקר גם טעימה, אלף אכן דשרינן שתיית מים גם טעימה מחירין. וכן ראיתי צספר מעשה רוקח על הרמז"ס (תפילה פ"ו ה"ד) שכתב דהרמז"ס אוקר שתיית מים, עיין שם כ"ו. אלף אין דצרינו מוכרחים, דיט לומר דאף לאוקר טעימה, מכל מקום מחיר שתיית מים, דאינה שתייה של גאוה כ"ה. וגם הראיה דמייתי ממה שכתב הרמז"ס

גם להרמז"ס מותר שתיית מים דאינה שתייה של גאוה

יד מישה

ידוע דסתם צמא היינו ממים, ומשמע דאם לא הגיע לכלל שאינו יכול לכיין אסור לו לשתות אפילו מים, ואם אינו יכול לכיין הותר אפילו לאכול. עכ"ל. היינו שהמעשה רוקח מדייק, למה הותר לצמא לאכול או לשתות, הלא יכול לשתות מים ודי בכך להשקיש צמאונן, ועל כרחך מוכח מזה דלהרמב"ם גם שתיית מים אסור קודם שחרית, ורק אם אינו יכול לכיין בתפלתו מותר [ואז אפילו לאכול מותר].

בג. הובא לעיל הערה א. כד. הרמ"א הביא שם מתרומת הדשן סי' ק"ט, דאסור לאכול קודם שישמע קריאת המגילה. והמג"א העתיק לשון התרומת הדשן שכתב אסור 'לטעום'. וכתב המג"א שלכן שינה הרמ"א מלשונו של התרומת הדשן וכתב אסור 'לאכול' וכו', משום דסבירא ליה להרמ"א דטעימה שרי. ועיי"ש שכתב דמגילה אידי דחביבא קיל מק"ש, וכיין דבק"ש שרי טעימה [כמבואר בסיומן רל"ה] קל וחומר במגילה.

כט. כן ביאר הפרי חדש לתרין סתירת השלחן ערוך, דבסעיף ג' פסק דמותר לשתות מים קודם התפלה, ובסעיף ד' כתב דרק הצמא שאינו יכול לכיין דעתו בתפלה מותר לשתות קודם התפלה. אמנם בדעת הרמב"ם סובר הפרי חדש (שם ס"ג) כדעת המעשה רוקח, דלא התיר אפילו שתיית מים קודם התפלה, עיי"ש. [נהחיד"א במחזיק ברכה סי' פ"ט ס"ג כתב על הפרי חדש דדבריו בדעת הרמב"ם אינם מוכרחים, דהא יש לפרש גם בדעת הרמב"ם כמו שפירש הוא בעצמו בדעת השלחן ערוך. וכמו שכתב רבינו כאן].

כה. עיין לעיל הערה יח-ט. כז. ומדייק כן מדסתים הרמב"ם וכתב אסור לטעום, עיין שם. כז. אבל טעימה הוי גאוה, שמכבד עצמו קודם שיכבד למלך הכבוד, כמו שכתב רבינו לעיל אות א. ובשו"ת כנף רננה (אר"ח סי' א) הביא תשובה זו של רבינו, וכתב דיש להשיג על המעשה רוקח מטעם אחר [אף אם נימא דליכא גאוה בטעימה], דיש לומר דסבירא ליה להרמב"ם דטעימה אסורה גם בלא הטעם דגאוה, משום דמקרא ד'לא תאכלו על הדם' יליף דטעימה בכלל אכילה היא, מה שאין כן שתייה שאינה בכלל לא תאכלו ודאי אין לאסור אלא משום גאוה, שהוא הטעם השני בגמרא, וא"כ בשתיית מים שאין בה גאוה אין לאסור. וכדבריו כתב בשו"ת בית נפתלי סי' ט.

ל. כדעת תורה למהרש"ם (סי' פט ס"ג) הביא ראייה מפורשת לדעת רבינו דאף במקום דאסור טעימה מותר בשתיית מים, מהא דאיתא בפסחים (ק"ה, א): תנא משמיה דרבי עקיבא, כל הטועם כלום קודם שיכביל מיתתו באסורה, רבנן דבי רב אשי לא קפדי אמיא. וכתבו התוס' ד"ה לא קפדי, דאף דנקט הברייתא 'כל הטועם', אין מים בכלל. והכי נמי יש לומר כאן. לא. דאסור לאדם 'שיטעום' כלום עד שיתפלל תפילת שחרית. לב. על פי מועד קטן (כה, א).

כה. שכתב הרמב"ם שם: וכן הצמא והרעב הרי הן בכלל חולים, אם יש בו יכולת לכיין את דעתו יתפלל ואם לאו אל יתפלל עד שיאכל וישתה. וכתב על זה במעשה רוקח:

גם למחירים שתיית מים טעימה אסור

לאוי לאסור טעימה. ולדעמי כן הוא מעיקר דין הש"ס, ופוק וחזי מאי עמא דזר, דמעולם לא שמענו להחזיר אכילת פירות או כזינה פת קודם תפילת שחרית ל.

ד) ומה שתמה על הט"ז בסימן (קט"ו) [קס"ז] → (סק"ט) ל', כצד קדמו הפרי מגדים (וכו' אצל) צאשל אצרהס ס"ק י"ח, עיין סס"ח. ובגמרא אין כאן סתירה, דהא מימרא אחת היא, רק חילופי גרסאות לט, וכהני טוצא צש"ס לאין מספר, דצמסכת אחת איתא המימרא צגירסא זו וצמסכת אחרת צגירסא אחרת, ולפעמים יש נפקא מינה לדינא צין הגרסאות, והמעין צריך להכריע איזו מהן עיקר. וכל מה שכתתי נראה לי צרור צס"ד.

ועוד, הלא מצוהר צמגן אצרהס סימן פ"ט ס"ק י"ד, הרחיה צסס הזוהר (ח"צ רטו, צ) שאפילו קס צחלות לילה אסור לטעום, עיין סס"ג, אס כן אף מאן דלית ליה חומרת הזוהר, מכל מקום משמע דמעלות השחר טעימה אסור, דהזוהר לא הוסיף רק מחלות לילה. ועוד הלא סס מקילין צשחיה - עיין סס צפרי מגדים צאשל אצרהס סימן פ"ט ס"ק י"ד ל' - ומכל מקום אסור טעימא, מכל שכן מעלות השחר דאסור שחיה דטעימה אסור, אף אס לית לן חומרת הזוהר, דעל כל פנים שמעיין דטעימה חמורה משחיה ליה. ועוד, אס הזוהר אסור טעימה משעה שקס ממיטתו, אף אס קס ממטתו [צחלות הלילה], אס כן אף המיקל מסחיין להקל קודם עלות השחר, ועל כל פנים אחר עלות השחר

יד משה

דהאי סתמא מהאי סתמא, ומשינין משום דקתני לה גבי הילכתא דיניא.

ובשו"ת שבות יעקב (ח"ג סי' יג) כתב שהעיקר כהגירסא שאסור לטעום, שהרי הרי"ף (ברכות כח, א מדפי הרי"ף) והרא"ש (שם פ"ו סי' כב) והאגודה (ברכות סי' קמד) והשבולי הלקט (סי' קמב) בברכות שם כתבו דאסור לו לאדם לטעום, נראה מדבריהם שגם בגמרא דברכות גרסו אסור לטעום. ועיין מה שכתב החיד"א על זה בספרו יוסף אומץ סי' ט"ז אות ו. ועיין עוד בשו"ת כתב סופר או"ח סי' ל"ב.

צ. כוונתו לתרץ מה שהקשה השואל סתירת דברי הגמרא אהר"י, דבמקום אחד כתוב 'לאכול' ובמקום אחר כתוב 'לטעום'. ומתוך רבינו, דלא נחשב סתירה רק כאשר יש שתי מימרות ואחת מהן סותר להשניה, אך כאן אין כאן שתי מימרות, רק מימרא אחת בשינוי גירסאות, ובאופן זה מוטל על המעיין להכריע איזה גירסא היא הנכונה לדינא.

ועל דרך זה כתב החיד"א בברכי יוסף (סי' קסו סק"ה) וז"ל: ומקשים עליו [על הט"ז דמתיר טעימה] דביטין דף ס"ב איתא אסור לטעום. ותירץ הרב מהר"ם חאגיז דכלל גדול דאין לסמוך אלא על הנשנה במקומו כו' [כנ"ל הערה לח]. ואנא זעירא תיובתא ופירוקא לא חזינא, דהא דגיטין היא היא מימרת ברכות, וכיון דהכא גרסינן אסור לאדם שיאכל מאי מקשים על הט"ז מגיטין, הא זוהי המימרא גופא, והכא גרסינן שיאכל, ועל כרחך ליתא לההיא גירסא, דחודא מימרא היא. ומינה תברא לתירוץ מהר"ם חאגיז הנזכר, דלא שייך הכא כלל דאתמר בעלמא סוגיא במקומה עדיפא, דהתם היינו בתרי סוגיות חלוקות, דמהכא משמע נגד סוגיא אחרת, אבל הכא חדא מימרא היא ולא שייך זה, אלא לומר דההיא גירסא מוטעת, כדאמרן.

ג. ז"ל המג"א: ובספר טוב הארץ כתב בשם הרח"ו שאפילו קס בחצות הלילה אסור לטעום קודם שמתפלל, וכן משמע בזוהר. ועיין לקמן בהשוכה הבאה, שם האריך רבינו לבאר שגם לדעת הזוהר מותר טעימה קודם עלות השחר, שלא כדעת המג"א.

ד. שכתב ואפשר שחיה שרי.

ה. דבזוהר החמיר שלא לטעום מחצות ואעפ"כ כתב הפרי מגדים דשרי בשחיה, אלמא טעימה חמיר משחיה, וא"כ מעלות השחר דלכולי עלמא אסור שחיה [לכד משחית מים], כל שכן דטעימה אסור.

ו. עיין בשו"ת בית נפתלי סי' ח' שהאריך בדין טעימה לפני התפילה ובאיסור טעימה לפני אכילת בהמתו, ומפלפל גם בדברי רבינו כאן במה שמשווה דין טעימה לדין שחיה (עיין לעיל הערה כ). ולבסוף כתב ששלח את תשובתו למרן בעל הייטב לב זצ"ל. ובשו"ת אבני צדק (או"ח סי' קט) נדפס תשובת מרן הייטב לב אליו. ובשו"ת בית נפתלי סי' ט' חזר והשיב למרן הייטב לב. ושם בסי' י' נדפסה תשובת הייטב לב השנית אליו, [ואותה תשובה לא נדפסה בשו"ת אבני צדק].

ז. למה כתב הט"ז דמותר טעימה לפני אכילת בהמתו, הא בגמרא גיטין (סכ, א) הגירסא אמר רב יהודה אמר רב אסור לו לאדם שיטעום כלום עד שיתן מאכל לבהמתו.

ח. ועיין שם בבאר היטב סק"ט שחידן בשם מהר"ם חאגיז בתשובה, דכלל גדול בש"ס דאין לסמוך כי אם על דבר שנשנה במקומו, ולזה דייק הט"ז למה אמרו 'כאן' אסור לאכול, דקאי על מה ששינוי בברכות. וכדעת תורה סי' קס"ז ס"ו הביא ראייה להמהר"ם חאגיז מהגמרא בסנהדרין (לה, ב) בהא דכל הכשר לדון כשר להעיד וכו', ואמרינן מאי אולמיה

שם אצמיה קרן לדוד ערכתי נר למשיח

ספר
Grünwald, Eliezer David
קרן לדוד

שאלות ותשובות
חלק אורח חיים

זה ספר תולדות אדם הגדול בענקים ה"ה כבוד קרושת
אדמו"ר הרב הגאון הצדיק המפורסם בכל קצווי תבל
בתורתו וצדקתו. פאר הדוד נר ישראל אשר האיר
לארץ ולעדרים עדרי צאן קדשים לאלפים. כקש"ת
מזן אליעזר דוד זצלה"ה

בן הה"ג המפורסם בש"ט חריף עצום צ"ת מו"ה עמרם
גרינוואלד זצ"ל מק"ק טשארנא יע"א. שהי' דומ"צ בק"ק
ד' סערדאהעל ואח"כ אב"ד ור"מ בק"ק צעהלים, ובק"ק
ווישעווא ואח"כ בעיר ואם בישראל פק"ק סאטמאר
יע"א ושם חלקת מחוקק ספון.

כולל קע"ב תשובות (וסימנך עק"ב ענוה יראת ה') אשר השיב לתלמידיו
ולכל שואל ומבקש דבר ה' זו הלכה ברורה להנדיף תורה ולהאדירה.

סנה תשובות רבינו אליעזר דוד בן עזרים בן יוסף ז"ל לפ"ק

יצא לאור פעם שנית בשנת תשכ"ט לפ"ק בהספות כמה
תשובות והערות על ירושלמי ועל שו"ת נודע ביהודא
מכתי"ק של המחבר על ידי תלמידי ישיבה קהלת יעקב
ד'פאפא בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

עתה יוצא לאור פעם שלישית עם תוספות עוד תשובות וחידושי סוגיות
ותערות מק"ק הגה"צ מצעהלים זצ"ל ע"י תלמידי ישיבת הגי"ל שנת

וידי חרף לכל דרכו משכיל ודי עמו

רשם האחר אליעזר כי אלקי אבי בעזרי

שנה, עיי' בתש"ו ונהר"ס. סיק חו"ח ק"י ל"ד ונתשו' ונהר"ס חו"ח ק"י רכ"ד ע"כ אף אם עבשו אינם רואים להיות שותפים צוה לישא צעול עומה ומ"ו נאחר שנתחמו אינם יכולין ליחלק ונחויצין לקייב לכל הדין, אלא דזה דוקא צענין כללי הנוגע לתיקון הקהלה ולדרך צכל עת צוה י"ל דהוי כנשתתפו ומש"כ צעניינים שאינם נוגעים להכלל לענין זה לא נשתתפו, ואפי' אם נשתתפו כיון שלא קצבו זמן יכולין ליחלק וספיר כי הנהיג צדק השו' הר"ש צענין שטר' הוצות דאותן שאין נ"י צוה פטורין נליתן חלק לזה וזה א"ש הא דנצוה צוה צוה"א ק"י נ"ה צ"ש צ"ס הלריכין לשבור זנין וחזן ויש קצ"צות הרגילין לצוה לשם ח"ל לקייב להישו צוה דאי צעי יצבו צנוקוון או ילכו לעיר אחרת ולא תיקסי ע"ז נדצרי הנהיג הכ"ל שבי דלריכין ליתן אף אותן שאין נשתתפין צנוקוה או בית חתנות דדוקא צני הקהלה שנתתתפו כצד ועדיין הם צנוקתתפו צענייני הקהלה חייצין ליתן, ומש"כ הקצ"צות שלא נשתתפו ונעולם אם אין נהנין מהם פטורין נליתן, ומה"ט א"ש ג"כ ע"ה שהציא הנהיג צ"ק תרנ"ח צדק הנהיג דני שלא הי צעיר ח"ל ליתן ללורך אחרת אף דצ"ח לרכי העיר כגון היקון ונצוה לריך ליתן משום דצ"ח הרגו נותנין לפי המון ולא לפי כפשות משו"ה פטור כשלא הי צעיר עיי"ש ולהכ"ל נוצן ע"י דצ"ח הרגו ל"ש לומר דהוי"ל כשותף שאינו יכול ליחלק דלענין אחרת נעולם לא נשתתפו דהא יכולין ליקח אחרת כא"ח לצדו ע"כ כשאינו צעיר פטור נליתן ואפי' כשהוא צעיר וי"ל אחרת נעלמו הי נראה דפטור מה"ט אונס צנוקתתפי שם הציא נא"ר שהכנה"ג ומסתפק צוה אם נחויצ לקייב לאחרת הקהל כשיש לו אחרת לצדו, ור"חתי צ"ח חו"ח ק"י קל"ג שבי צדק הכנה"ג דנחויצ ליתן חלקו לאחרת הנהיג משום דאם יארע פסול צעלו הרי הוא חוזר על אחרת הקהל עיי"ש.

אלא דלעיל נוס עליהם לצד להשלים מה שחסרו ההכנסות ע"י שילוח נזיכ"כ לא ככון כלל לעשות כן דונה שנוסייעים צני ציהכ"כ עיי' קניית עליות ונלות ונדוכ"ד ח"נו צגדר נוס רק שקנין ונהנין נוננו ואינם נחויצין לקנות או לצדור דני שאינו רולה אינו נחויצ צדצר ע"כ ח"ן להעריך את אלו שאין נ"י ציות נאלו אשר נוסאין צעול נ"י וקנין נלות וכמו שאין להעריך יותר את צני ציהכ"כ שאין נ"י כנו כן ח"ן להעריך צצ"ל זה יותר את צני ציהנ"ד וכן כי הח"ס שם צתשו', תולית הדצרים דנהי דרשות ציד הקהל לעשות הערכת נוס להקפיק לרכי הקהלה אונס לריכין להעריך כ"ל נאנשי הקהלה איש לפי ערכו לפי מוון אצל ח"ן צידס להעריך אנשי ציהנ"ד לצד משום שחסרו על ידס הכנסות צהכ"כ ולעומת זה ח"ן לאנשי ציהנ"ד ישו זכות עיי' ש"ריכין הוללות לציהנ"ד רק נחויצין גם הנהיג לשלם כ"ל לפי ערכו לכל לרכי הקהלה וציהכ"כ כשאר אנשי העיר כנלענ"ד וני ששנו שבו יספיע צרכת שלומו על כל עמו ויעו שכם אחד לעצדו ציראה כינוי עולם וכשנים קדמוניות.

סימן כא

בדין איסור שעימה קודם התפלה.

א בשו"ע סי' פ"ט סעי' ג' אביר לו להתעסק צלרכיו או ליכך לדרך עד שיהפכל תפלת י"ח ולא לאכול ולא לשותות וכו', והוא נוגני צרכות דף י' ע"ז דגריכין שם אונר ר"י צר"ח נשום ראצ"י נ"ד לא תאכלו על הדס לא תאכלו קודם שתתפללו על דונס, אונר ר"י אר"י צר"ח משום ראצ"י כל האוכל ושותה יחאיב ונתפלל עליו הכ"ל ואותי השלכת אחר גויך אל תקרי גויך אלא גויך אונר הקצ"ה לאחר שנתגאה זה קבל עליו ונכות שניס וי"ד נ"ש צנוקתתפי קונא דיליף נולא תאכלו עה"ד לא נקט אלא לא תאכלו קודם שתתפללו ע"ד ולא נקט שתי וצילפותא דנוקרה דאותי השלכת וכו' נקט כל האוכל ושותה ואח"כ נתפלל ונראה לע"ד צוה ש"ל"ד עוד צהא דקאונר כל האוכל ושותה ואח"כ נתפלל וכו' אונר

מבואר מכל זה דצענין כללי נחויצין כל צני הקהלה לקייב לכל לרכי הקהלה אף שאין משתתפין צהן, ועיי' בתש"ו ח"ס הכ"ל שהערה נוקרו נש"ס צ"צ דף קע"ב ח"ן שירשו נרחלות וצית הצדן אי עני ולי עשיר יכול העשיר לומר קח לך עצדים וירחלי צנרחן וכו' עיי"ש שבי לענין בפדים שיש להם שוחט צפ"ע ואינם נהנין מהעיר ש"ריכין לקייב צנוק לצני העיר דהרי לרכי העיר מוכנים גם להם להשתנוש צהם ואף שאינם נשתתפין צהם נ"י הרי עומדים גם לפניהם להשתנוש צהם והנה לפ"י לכאורה צ"ד כיון שעפ"י דינא הי רשאין ליחלק כדי להתפלל צנוקח ספרד ואין יכולין להתפלל צציהכ"כ דנועטם זה ניתן להם רשות להתפלל צציהנ"ד צפ"ע ונהיכ"ת יהיו נחויצין לקייב להולאה ציהכ"כ, אונס נראה כיון דק"י"ל בוסין צני העיר ח"ז לשבור להם ננין ולצנות להם ציהכ"כ וצכלל זה כל לרכי ציהכ"כ והוא נועט גם עליהם דאף שיש להם ננין צפ"ע נ"י כיון דרוצ צני העיר ונתפלל צציהכ"כ והנה הוא דרלו להפדר

17

קרא דלית עה"ד כיון דתרי איקורא כינהו, וצפרט
 אי כינח דהוי איקור תורה הו"ל לניחקר אף
 דליכא גאולה, ועיי' צפונא: קס צליח סעמוד צזה
 והעלה דגם נשום לית עה"ד אינו אלח איקור
 דרצבן נשום גאולה דקרא אסונכתא צעלנח הוא
 ונש"ה פרי ללוך רפואה עיי"ה, ולפעניד י"ל
 צפטיעות דהיי"ט דשרי דכיון דלריך לרפואה אין
 דעתו ויושבת עליו ואין לו להתפלל כדאיתא
 צעירוצין דף סיה ארצב"ה א"ר כל שאין דעתו
 ניושבת עליו אל יתפלל שנאמר צ"ר אל ירה, ואי
 ל"ט איקור דלית עה"ד כיון דאין לו להתפלל, והא
 דנקט הנוחבר אס ר"ה אל יתפלל כצ"ר כ"י הנוג"ח
 קס נשום דהאידינא צל"ה אין מכוונים ע"כ צדעהו
 תלי' ונילחא אס יודע צנפסו שיוכל עיי' לכוין יותר,
 והא דשרי לשהות וניס קודם התפלה כנו"ש הנוחבר
 צטו"ע קס וצטור קס צסס הרצ"ה דעותר נשום
 דל"ט צ"י גאולה ולבאורה אכתי נהי דנשום ודו"ט
 השלכה ליכא, וני"ו איקורא דלית עה"ד להיכן הלך,
 י"ל עי"פ נש"כ הר"ן צ"י צהונה הנוקשה צנחני' דס
 דף ע"ד אהא דאמרי' דדמו של של"ל אסור וז"ל
 דליכא למיגמר שריותא מכל צזהונה תאכלו צמידי
 דבר אוכלא דתאכלו כתיב אצל דמו כיון דנשקה
 הוא לא נפיק ושריותא דכל צזהונה תאכלו דלמיצ
 דאשכחן אכילה גבי דס אפ"ה כיון דליכא לאוקומי
 קרא אמרידי דצ"ר אכילה לא ווקומי' ל"י אדס עכ"ל,
 [וי"ש להצי"א קמוכין לדצרי הר"ן וצ"ו דף פ"ז דרש"י
 ואכלת ולא מו"ץ] אלנח דאף דקיימיל שתי' צכלל
 אכילה וני"ו היבא דליכא לאוקומי אכילה גופא לא
 ווקומי' ל"י אשתי', הי"י י"ל הכא לענין איקור לית
 עה"ד דאין שתי' צכלל, דשפיר איבא קצרא לחלק
 צינייהו, דאכילה שייך צ"י יותר גיאות וצשתי'
 (ע"י לקונן אור ג' צסס הגמ"י) וכיון דליכא לאוקומי
 קרא אכילה גופא לא ווקומי' ל"י אשתי', אלח
 דני"ו שאר נשקין נהי דנשום לית עה"ד לא ניתק
 דאין שתי' צכלל וני"ו אסור נשום קרא דאורייתא השלכת
 אחר גויך אצל וני"ו דליכא צ"י גאולה לא ניתק
 [ולדעת היד אהרן שהוצא צצ"ה"י דלא ניתק אלח
 מידי דמוסיף דס א"ש צפטיעות], וצוה נני א"ש ה"י
 תרי ניוירות דרצ"י דלמאי דיליף גלית עה"ד ל"ק
 אלח לא תאכלו קודם שתתפללו ולא נקט שתי' דנהאי
 קרא אי"ה"י דלא ניתק שתי', ושוב ניייתי ונקרא
 דאורייתא השלכת אחר גויך למיסק כל מידי דשייך צ"י
 גאולה אפ"י ונשקין דלא הוי צכלל לא תאכלו, כל
 שהוא דרך גיאות אסור.

אמר הקצ"ה לאחר שנתגלה זה קיצל עליו עונ"ש,
 דפתח צהפלה וסייס צקבלת עונ"ש דנשנעומו ק"ש,
 והכי הו"ל לאחר שנתגלה עונ"ד ונתפלל, והו י' ש'
 לדקדק דהני תרתי ניוירות נשמי' דרצ"י למה לי
 ונכס"כ לשיטות הסוצ"ים דהוא איקור דאורייתא
 דרש"ה דלא תאכלו על הדס דרש"ה גמורה הוא עיי'
 צ"י החינוך גלולה רני"ח וצנתי' סס, ודאי קשי' כיון
 דיליף איקור נהי"ת וקרא דלית עה"ד ל"ל חו לניילף
 ונקרא דאורייתא השלכת וכו', ע"כ נלע"י דרצ"י שני
 דיני' אפי' לאשנעין דנקרא דלית עה"ד ילכין
 איקור אכילה קודם התפלה כדדרשו לא תאכלו
 קודם שתתפללו ע"ד, ולשיטות הפוסקים דתפילה
 צכ"י הוא גלולה נהי"ת והוא דעת הרמב"ם צרי"ס ה'
 הפלה ע"י פרי"ח ק"י פ"ט י"ל דהוי דרש"ה גמורה,
 ולהרמב"ן וקיימתו דתפלה אינו אלח ונדרצבן קרא
 אסונכתא צעלנח הוא וזהו אפ"י אס כצ"ר קרא ק"ש
 וקיצל עליו עונ"ש וני"ו אסור לאכול כ"ז שלא התפלל
 ושוב צ"ר ר"י נשנ"י דרצ"י לאשנעין איקור אכילה
 קודם קבלת עונ"ש, דאפ"י אס כצ"ר התפלל וליכא
 הו נשום ל"ת עה"ד, אלח דעדיין לא קיצל עליו
 עונ"ש צק"ש ג"כ אסור ונקרא דאורייתא השלכת אחר
 גויך דלאחר שנתגלה קיצל עליו עונ"ש, דע"ז נורה
 ואורייתא השלכת וכו' דנשנעומו שאינו ונקבל עליו עולו ית"ש
 ונתגלה עיי' אכילה ושת"י, ונענתה י"ל דנש"ה
 צהא דיליף גלית עה"ד קאמר אסור לאכול, דהיינו
 אפ"י אכילת ארעי דאכילה צכזית, [או אפ"י פחות
 נוכיזת דהו"ל ח"ש דאסור נהי"ת צכל האסורין
 והה"ד צזה אס הוא איקור דאורייתא כנו"ש המכ"ח
 קס צזהנה קומץ הנוחה שצקוה"ס], אצל לענין קבלת
 עונ"ש דלא כתיב צ"י אכילה אלח השלכת אחר
 גויך ונתצרא דלא ניתק אלח כשהוא דרך גיאות
 דהיינו דרך קצב ולהכי נקט כל האוכל ושותה ולא
 נקט או שותה דנשנע צדרך קציעות סעודה
 צאכילה ושת"י, ולפ"י כאלח התפלל אף שקרא ק"ש
 עוצר על איקור דלית עה"ד וכאלח קרא ק"ש אפ"י
 אס כצ"ר התפלל עוצר נשום ואורייתא השלכת וכו'
 ולהכי קייס שפיר לאחר שנתגלה קיצל עליו עונ"ש
 דהיינו ק"ש דזהו עיקר קפידא דקרא, והא דנקט כל
 האוכל ושותה ואח"כ נתפלל ולא נקט ואח"כ קורא
 ק"ש נשום דאורחא דנילחא דק"ש והפלה צהדי
 הדדי נינהו דאסור להפסיק ציניהס, אצל עיקר הקפידא
 נשום קבלת עונ"ש דהיינו ק"ש, ומדוקדק צזה שני
 הגמ' דקאמר כל האוכל ושותה ואח"כ נתפלל עליו
 הכ"ח וכו' ולא קאמר כל האוכל ושותה קודם התפלה,
 דאי הוי נקט הכי הוי נשנע דהקפידא נשום
 תפלה וצאונת ונהאי קרא לאו נשום הפלה קאסרינן
 אלח נשום קבלת עונ"ש נש"ה"ה לא קאמר אלח
 ואח"כ נתפלל כלומר התפלה הנהגה צכ"י דהיינו
 עס ק"ש, ודו"ק.

→ **ב ודנה** הרמב"ם צפ"ו נהי"ת כהצ"אסור לו לאדם
 שיעטוס כלום או שיעשה ונלחכה ונאחר
 שעלה עונ"ש עד שיתפלל תפילת שחרית עיי"ש
 וכלשון הזה כ"י צ"י החינוך גלולה רני"ח צללו דלית
 עה"ד ולבאורה תנוה וני"ל לניסקר גס טעימה
 הא בגמ' לא אמרו אלח לא תאכלו קודם שתתפללו
 ע"ד וכן כל האוכל ושותה ואח"כ נתפלל וכו' וצכלל
 איקור אכילה לא ככלל טעימה כנו"ש הנוג"ח צכ"י
 תרני"צ סק"ד וכן צכ"י רל"ה וק"י הל"ח עיי"ש וכ"כ
 צטו"ע אורייתא ק"י קס"ז ולי"כ מני"ל להרמב"ם
 והחינוך

אל דלכאורה י"ש להשיצ ע"ז ונהא דפסק הנוחבר
 צטו"ע קס ס"ד דהרעצ והלנח הן צכלל
 חולים ואס י"ש לו יכולת לכוין דעתו יתפלל ואס לאו
 אל יתפלל וכו' עיי"ש והטעם כנו"ש הנוג"ח דכיון
 דהוא לרפואה לא נוקרי גאולה, ולהכי"ל אכתי ליתק"ר נשום

דצקיי פ"ט קיה, איכ אכתי אי קיד דעיעונה קודם תפיס לא וניהקרי ליל קרא תיפיל דגם צונחה הדין כן איז דצשחרית גס עיעונה וניהקרי וליש דהרנוצ'ס והפוקקים אזלו לטעמיהו דהרנוצ'ס קיל דגם צשחרית אס התחיל אינו פוסק להכי שפיר דייק בלשוננו וכתב אקור לטעום, והרל"ש והטור דקיל דאפי התחיל צהיתר פוסק ונומילא לא נובח לאקור גס טעיעונה עיב לא כתבו אלל אקור לאכול וליש, אלל דעדיין אינו נוספיק לפינאטיס הרנוצ'ס שס היח ופסק כן צשויע סיי פ"ט קיז דנוהר להקתפר וליכנס לנרחץ קנווך צשחרית שלא גזרו אלל קנווך לונחה שהוא דצר הנולי עיי"ש איכ אכתי איזלעריך יכפותח לאיפור אכילה קודם הפיש אף דגס צונחה אקור ניינו צשחרית אי לאו קרא לא הוי אקרינ נשום שאינו דצר הנולי דהאי קצרא איתא נוי לענין אכילה כנו"ש הנוג"ל צק"ס עי צדעת הרנוצ'ס דק"ל לענין קיש של שחרית דאס הי עוסק צאכילה או צונרחץ או צשפורת אייל להפסיק ק"ל, וכי הנוג"ל דאף דצערצית אס התחיל צאיפור לריך להפסיק ניינו צשחרית לא גזרו נשום שאינו דצר הנולי עיי"ש וליש דצק"י פ"ט ק"ו לא הוזכר אלל ונרחץ והקפורה ולא אכילה היינו נשום דבי צק"ה דאכילה ניהקרי ונקרא דלית עה"ד כנו"ש הרל"ש צס ר"י כ"ל, כנו"ש צמחהשק"י עי עיי"ש צשיאר דלהרנוצ'ס לאו דוקא הקפורה ונרחץ שרי קנווך לשחרית דהה"ד אכילה ונהי דהתם קאי לענין קנווך לשחרית אזל לא כשכבר הגיע זמן תפלה שחרית, היינו לפי האמת דאיכא קרא דלית עה"ד אזל אכתי י"ל דאי לאו קרא דלית עה"ד הוי"ל דגס צהגיע זמן התפלה נוי שרי ונהיט שאינו דצר הנולי והא דלא שרי נרחץ והקפורה אלל קנווך לשחרית ולא צהגיע זמן התפלה היינו ג"כ נשום דילפיון נוקרא לאקור עשית חפליז ולרכיז כדחיתא צצרכות י"ד, אזל צלא קרא י"ל דנושום גזירה לא הוי אקרינ אף כשהגיע זמן התפלה ונטעמח דאינו נליז ודוק.

והמינוך לאקור אפי טעיעונה ונאחר דצגוני לא הוזכר אלל אכילה ובצר ענוך עיי צונח"ח שס וצאמות צעושויע קיי פ"ט לא כתבו אלל אקור לאכול ולשתות כלשון הגמי ולא הזכירו טעיעונה, [אלל דאי נישא דהוי איפור דאוקיי ונקרא הייל כצר כ' המניח שס צקונץ הונחה דהוי ככל איפורי אכילה דגס חיש אקור נהית ונומילא גס טעיעונה צכלל, אזל צאנות נראה דדעת הרנוצ'ס דליה אלל איפור דרצנן כנושיכ הונח"ח שס נשום דלא הציח כלל הוי יכפותח אלל לאו דלית עה"ד, וליכ ודאי קשי ונלן דאקרו גס טעיעונה כיון דאינו ונצואר צגוני], אונס הרנוצ'ס קיים שס אזל טועם ועושה ונלחכה קודם שיתפלל נוסק וקודם ונחה אזל אינו קועד קנווך לונחה עכ"ל, וכי הכינו שס נשום דלא קיינו"ל כר"ה דצרכות דך כיח דאמר אקור לאדם שיעוים כלום קודם תפלת המוספים, ולא כריצ"ל דשס דאמר כיון שהגיע זמן תפלת מנחה אקור לטעום כלום, ולא וניהקרי אלל לקעוד, והשתח ונומילא נובח דקודם תפלת שחרית גס טעיעונה אקור דאליכ ל"ל למיבף אקנוכתח ונקרא דלית עה"ד תיפ"ל דצלחיה אקור גס צנווסק וננחה דליכא קרא, אלל עיב הא דאקנוכינהו אקרא היינו לאקור אף טעיעונה וכ"כ גס צתשו' השיצ נשה חלויח קיי ה', אלל דכ"ז לאיקוונתח דרי אחי ציי דפיק דצנת דף טי דמוקי הא דקתני צונחיתין לא ישז אדם לפני הספר קנווך לונחה ולא לאכול וכי דאי"י גס צקעודה קטנה, וליכ ונה איכא צין שחרית לונחה אעיב דצשחרית גס טעיעונה אקור אזל לאיקוונתח קנייהח דהתם דדוקא קעודה גדולה אקור קנווך לונחה אכתי לא נובח לאקור גס טעיעונה קודם שחרית דילונח דוקא שיעור קעודה קטנה שהוא כזית או כצילה דקנווך לונחה כה"ג שרי וקודם תפי"ש אקור, וונעתה ח"ש נה דעינה הרנוצ'ס וכלשון הגמי דצרכות דלא הזכירו אלל איפור אכילה דנשומע הא טעיעונה שרי ד"ל דרל"ז והכי אנווראי דהתם ק"ל צאנות דאינו אקור אלל אכילה ולא טעיעונה נשום דק"ל כאיקוונתח קנול דגוני דצנת אזל לנולי דקיינו"ל כאיקוונתח דרי אחי צר יעקצ כנו שפסק הר"י והרנוצ'ס וכן המוצר צשוי"ע קיי רליה ק"ל דאפי קעודה קטנה אקור קנווך לונחה שפיר נובח דגס טעיעונה אקור.

והנה עיקר האי דינא דק"ל להרנוצ'ס דצהתחיל צהיתר אינו פוסק כנו"ש הטור צשנו והוא דיעה הצ' צצק"י פ"ט קיה ל"ע כיון דהוא ק"ל דאפי טעיעונה אקור קודם תפי"ש ל"ש לומר דאס התחיל אינו פוסק דהא כל כזית וכזית הוי התחלה דלא גרע ונטעונה, וזה נראה ג"כ כוונת התוס' צצנת דף טי ע"צ דיה לינח שכתבו דכיון דריצ"ל אור אקור לטעום כלום ונשומע דאפי התחיל פוסק עיי"ש, וכן כ' צהשחרת שנואל על הרל"ש צצנת שס דלריצ"ל ונאחר שאקור אפי פירות קיי שריך להפסיק קעודהו אפי התחיל צהיתר דלא גרע ונלחכית פירות עיי"ש ועי"ש שס צקרבן נתחלל שהחזיק ג"כ צקצרא זו, ובהכי ל"ק נוי קושי' התוס' שס שהקשו נלי פריך נוריצי"ל דילונח איירי צהתחיל צהיתר וצכה"ג י"ל דנוודה ריצי"ל, ונפונשיב ח"ש דכיון דאוקר אפי טעיעונה ל"ש להחיר ונטעם התחיל צהיתר, אלל דהתוס' הקשו ונחל דחזיקן גצי הצדלה צפ' ערצי פסחי' דקתני ג"כ אקור לטעום קודם שיצדיל וליש"ה צהתחילו צהיתר חין ונפסיקין, אזל צאנות צגוני

אלא דלכאורה יש להשיב דאי לאו יכפותח דקרא דלית עה"ד הוי"ל דאס התחיל אינו פוסק דהכי קיינו"ל לענין תפלת מנחה דאס התחילו חין ונפסיקין כנוצאר צונחני' דפיק דצנת, אזל צשחרית כ' הרל"ש צס ר"י דאפי התחיל לאכול קודם עלות השחר לריך להפסיק כשנוגיע זמן התפלה דאף דצונחה קיינו"ל אס התחילו חין ונפסיקין שאני הכל דאקנוכוה אקרא דלית עה"ד והוא הדיעה הרל"שונה צצשוי"ע קיי פ"ט קיה איכ אכתי לא נובח לאקור טעיעונה דאילעריך יכפותח דקרא לומר דאפי התחיל ונפסיק, אלל דדעת הרנוצ'ס הוא צאנות דגס צשחרית אס התחיל אינו פוסק כנו שהציח הטור צשנו, וכן הנוג"ל צק"ס עי הוכיח דשיטת הרנוצ'ס הוא כנו"ש הטור צשנו דאס התחיל אינו פוסק, והוא הדיעה הצ' צגוני

שנהגין אפי' המדקדקין ולאנשי ועשה לשתות קאווי עם חלב ולוקר צשחית קודם התפלה ולפי נשיב צפריח דוקא חלב לוקר שרי חלב עם לוקר אקור, חלב לפי דברי הגמ' חלב צקס ראציה לא מיתקר חלב מידי דמשכר חלב שאר משקין ליה גיאות, קוב הראוני צק' תשי' ח"א קי' קס"ז שהעיר גיב מדצרי הגמ' ונמי ונהראוי ונקודם לקבל עליו עול מיש צק' דלפניו לעיל צק' עומ' חו ליכא משום ולותי השלכת וכו' וכן נהגו המדקדקים.

צגני שלפנינו צפקי' קס ליתא הגירסא אקור לטעום חלב אקור לאכול קודם שיציל ולפי גירסא דין ליק קוסי' התוקי' דמקצרתא כקצרתא היכי.

טוהנה מה הוא טעימה דשרי' קודם מוקף ומנחה ולא קודם שחריט ע"י כינו פ"ו נהי' צה' דכי הרמזים קס חלב עומס ועשה מלחה קודם שיתפלל מוקף קודם מנחה חלב אינו קועד קמוך למנחה, ע"ז כי הכינו וז"ל וכראה קדעה רצינו דדוקא טעימה הוא דשרי' חלב קעודה אפי' של עראי אקורה, וז"ל דאכילת פירות כצילה הוי טעימה חלב יותר מוכצילה או כזית נפת אכילת עראי מקרי ואקור עכ"ל, חונס צקו"ע קי' רל"צ ק"ג כתב דאכילת פירות אפי' יותר מוכצילה חו כצילה פת חלב קעב שרי וכצר עמוד ע"ז צדג"ו קס, וכו' דנראה דצקו"ע חזר צו וק"ל דגם אכילת עראי כל שלא מקרי קעב מותר, ולשון הרמזים קס מורה דאפי' אכילת עראי אקור עכ"ל, ולפעניד ח"ל לומר דצקו"ע ק"ל להחיר גם אכילת עראי דלא כדמשנע מדצרי הרמזים דדוקא טעימה שרי, חלב דצקו"ע ק"ל דכצילה פה, ופירות אפי' יותר מוכצילה מקרי טעימה וחזר צו ונוש"כ צכ"ז דדוקא פחות מוכזית פת וכצילה פירות מקרי טעימה ולפי"ז אי ינוא דקודם תפי' לא מיתקר חלב אכילה ולא טעימה וכמשנעו' לשון הגמ' והטוב"ש דלא נקטו חלב אקור לאכול י"ל דפחות מוכזית פת, ופירות או משקין אפי' יותר מוכצילה דלא מקרי חלב טעימה לא מיתקר, והא דכתב צקו"ע הרעז והלנוא צכלל החולים דמשנע דשתי' כוני אקור, צלחה כצר עמוד ע"ז הפריה קס הא לנוא היינו לנוס ומיס צלחה שרי ע"ש ונה שתי', חונס לדעת הרמזים ודאי נראה דאפי' כ"ש צכלל האקור, שכי אקור לטעום כלום עד שיתפלל ולשון כלום היינו כ"ש.

ותו נראה ליישב מנהג החסידים ולאנשי ועשה שמקילין לשתות קאווי עם לוקר קודם התפלה דהנה צקע"י צ' קס כי המוצר צשו"ע אקור להתעסק צלרכיו או לילך לדרך עד שיתפלל תפלת י"ה, וכו' הרמז ע"ז ויש נוקילין לאחר שאנונו נוקלת צרכות קודם שאנונו צרוך שאנונו וטוב. להחזיר צזה עכ"ל ונקורו מדצרי התה"ד קי' י"ה ולפי"ז לשינת היש נוקילין ה"י ונקוס להקל גם לענין אכילה וטעום זה חלב דצקו"ע קס הקשה קתירה הנוחצר דקס צקע"י ח' לענין נתינת שלום כתב להקל לאחר שאנונו נוקלת צרכות וצקע"י צ' לענין עשיית חפלו וליכך לדרך דייק וכו' עד שיתפלל תפלת י"ה, חלב דהרמז קס הצי' ויש נוקילין לאחר שאנונו נוקלת צרכות וקיים וטוב להחזיר, והטעם הטו"ז דגם צקע"י ח' לא הקיל חלב לענין כריעה חלב לא לענין מה שהוזכר צגני לח' לחיקורא, וכן כי המוגיל דצו"ע דמיתקר מדינא דגמ' לא נהני נוקלת צרכות כונו שהוכיח התה"ד קס מהא דפריך צוק' צרכות חאה דאנוני' אקור להקדים שליו קודם התפלה ונוה"ז צין הפרקים שאל מפי הכבוד, והרי התם כצר צירך נוקלת צרכות דהא קאי צין הפרקים ונאי פריך ח"ו דאקור עד אחר תפלת י"ה, ולפי"ז לענין אקור אכילה ושת"י דהוא נני מדינא דגמ' ג"כ ל"ז נוקלת צרכות, וכן מוכח מונה שהצי' הרמז צק"ג הני י' נוקילין צאונלע הקעיף על מה שכי הנוחצר אקור להתעסק צלרכיו חו לילך צדרך ולא המותין צהג"ה זו עד קוף הקעיף אחר שכי הנוחצר ולא לאכול ולא לשתות חלב הפקיק צאונלע הפרק מזה נראה לענין אקור אכילה ושת"י לא נהני נוקלת צרכות, חלב דהא גופא טענא צעי דלשינת היש נוקילין כיון דמהני מוקל"צ לענין עשיית חפלו וליכך לדרך חף שנייתקר מדינא דגמ' אנואי לא נהני לענין אקור אכילה, חונס לפינוש"כ לעיל דאפי' כשכר התפלל חס עדין לא קרא ק"ש אבתי ח"כא אקור דאותי השלכת אחר גו"ד דעיקר אקורא דהאי קרא היינו משום שלא קיבל עליו עומ' צק"ש ח"כ פשיעא דלא מהני גם נוקלת צרכות, חלב איה"י חס קרא ק"ש דליכא משום לאחר שנהגה קיבל עליו עומ' אפטר לונור דמשום לית עה"ד נהני נוקלת צרכות, ולא נצעי' לשיעות הקוצרים דהוא אקור דאורייתא כדהוצא לעיל צקס החינוך והיינו נקוס דק"ל דתפלה צכ"י הוא נ"ע נהי' ונדאורייתא יולא ידי מלות תפלה צצקה צעלמא כמי' הפוקקים דאפי' ח' תפלה דאורי' נמי נוסח התפלה ודאי לאו דאורייתא וכו' צגני' קי' קי' קי' ח"כ כשאנונו נוקלת צרכות דלא ידי תפלה

ד' ולענין שתי' הנה הנוחצר כתב דאקור לאכול או לשתות קודם התפלה חלב נים מותר לשתות, והוא צטור צקס ראציה מניעם דלא שייך צי' גאווה, ונשנע דצשאר משקין שייך גאווה ואקור, חונס צהגמ' פ"ו נהי' הצי' דצרי הרמז צה"ל נראה לי דוקא מידי דמשכר מדצרי' ולותי השלכת אחר גו"ד וכו' וצמיס ל"ש גיאות וכן משנע פרק הדר עכ"ל, ולבאורה יש קלת קתירה צדצרי דפתח צטיכרא כלומר מדידי דמשכר הוא דמיתקר וקיים דנים שרי משנע מדידי אחריתא לא, וז"ל דלאו דוקא נקט מים, דנראה דק"ל דצנושקין כל מידי דלאו משכר לית ב"י גאווה, וכן מוכח מונה שסיס דכן משנע פרק הדר, והתם איירי לענין שכרות ע"ש דף ק"ה ע"ז דקאנור כל הנפיק ונגן צשעת גאווה וכו' וע"ש צפרש"י דגאווה היינו שכרות, וחף דלכתי נהי דנוש' ולותי השלכת ליכא מ"ז מוסס לית עה"ד לית חונס ח"ש לפנוש"כ לעיל עפ"ד הר"ן דנוש' לית עה"ד לא מיתקר חלב אכילה ולא שתי', והא דכי הנוחצר הרעז והלנוא חס צכלל חולים כצר הצלחה לעיל שצנע צזה הפריה על הא דנקט הלנוא ולהירונו קס שפיר י"ל דשתי' לא מיתקר חלב מידי דמשכר מדצרי הגמ' ועפ"ז יש נקוס ליישב הנוחצר מה

מגדל צבורית בדרך קלי' הדעת אם נכון להעמיד
איש בזה לירד לפני התיבה צקהל עדת ישורין
הכשרים, ואם יש למוות נגד זה ציד חזקה.

הפלה ונהיה י"ל דאין כאן שום חסד דרבנן,
דכיון דשיקר איקור אכילה קוהיה הוא ונהיה גם
חכמים לא אקרו יותר ממה שאקור ונהיה, ויש ראי'
לקצרה זו מדרבי התוס' זרכות דף ט"ו ע"א ד"ה
אי ר"י ע"ש שהקשו דנהיכי' כימא דגם צנהניז
אם לא השמיע לאזנו לא ילא הא צנהניז לא כתיב
שומע צשלמא תרומה ונוגילה שהם מדרבנן כיון
דרבנן תקנו פלריך להשמיע לאזניו משויה אף
צדיעצד לא ילא, אצל צנהניז שהיה מהיה כיון דלא
כתיב צ"י שומע למה יש לנו לתקן שלא ילא צלא
השומע לאזניו כיון שנהיה ילא עכ"ל התוס', וכמו כן
י"ל צ"ד דאי איקור אכילה קוהיה הוא ונהיה ונהיה
כשאוור ונקלת צרכיה שוב ליכא איקורא ונהיכי'
ניינא דחכמים אקרו, ואפי' לדעת הפוסקים דאינו
אלא איקור דרבנן אפשר דלא גזרו לאחר שאמר
נקלת צרכיה דונה שהוכיח התי"ד דלינו ונקל"צ
דאלי"כ ונאי פריך. ומה דצ"ן הפרקים קואל מפני
הכבוד, לפעני"ד הוא תמוה ולא זכיתי להצ"ן דכיון
דעמונא דאקור להקדים שלום קוהיה נשום זכור
כבוד הנוקם אי"כ פטיעא דכשומפיק צאנולע שבחו
של נקום צציל כבוד צקר ודס ודאי הוא זכור
יותר מלהקדים שלום קוהיה וצכה"ג ודאי לא נהני
מה שכבר אומר ונקלת צרכיה, אצל לאחר שאמר
נקלת צרכיה קודם התפלה שיולא צו יד"ח תפלה ונהיה
ואינו נופק צאנולע שפיר י"ל דגם צשאלת שלום
לא וניתקר בשיטת יש ונקלי"ן ואכתי' לא שומעין
דלא נהני ונקלת צרכיה צנידי דמיתקר מדינא דגמי'
וגם הרמ"א לא כתב אלא וטוב להחמיר.

הגה גרסינן צפרק קדר תעניות כילד, ת"ר
אעפ"י שיש עס חכם וזקן אין מורידין
לפני התיבה אלא אדם הרגיל ר"י אומר וטובל ואין
לו וכו' וציתו ריקן ופרקו נאה שפל צדק ומרולה
לעס ורגיל לקרות צתורה ונויב ולצנה צנודרש
הלכות ולאגדות וכו' ופריך היינו מוטובל ואין לו
היינו ציתו ריקן אומר ר"ח זה צציתו ריקן מעצירה
ואמרי' הו' התם עה"פ נתנה עלי צקולה על כן שנלתייה,
אי"ר זה שליח לצור שאינו הגון היורד לפני התיבה,
והכי קיימ"ל צשו"ע אריה ק"י כי"ג ק"ד דש"ן לריך
להיות הגון ואיזהו הגון שיהא ריקן מעצירות ושלח
ילא עליו עס רע וכו' ועיי"ש צנג"א קק"ח דנוצאר
ומדצרו דהיינו לאפקוי מי שהוא מועד לעשות
דצרים שאינם מהוגנים והוא מהדינו צעס אורי,
ומלשון זה מוכח דאפי' אינו עוצר עצירה גמורה רק
שעושה דצרים שאינם מהוגנים אין פרוק נאה ונקרי
ואינו ראוי לעצור לפני התיבה, ואף שרש"י פירש
התם על הא דקאומר זה ש"ן שאינו הגון, רשע
שהקצ"ה שונא אותו והוא כותן צקולו לפני עכ"ל,
מ"מ כראה פשוט דאין כוונתו רשע ומש' דלשון
אינו הגון לא ממשע הכי אלא היינו שנוצר עצירה
שראוי לקרותו רשע ומלינו דאפי' צעוצר עצירה
דרבנן ונקרי רשע כדאיתא צפ"י אי" דף ע'
קרוצ צצבר ורמוק להפקד רשע ע"ש ואף דאינו
אלא רצית דרבנן, ועיי' יצמות דף כ' דאומר אצ"י כל
הנוקיים דצרי חכמים נקרא קדוש הוא דלא ונקרי
שאינו ונקיים דצרי חכמים קדוש הוא דלא ונקרי
רשע נמי לא ונקרי צתומיה ע"ש ונוצאר להדי'
דהצוצר אפי' על איקור דרבנן ונקרי רשע, וכן
משמע צצזיר כ"ט וכ"כ צצוי"א ר"ה כ"ט.

וראיתי להנהר"ט צמידושי' להרי"ק קדושין ר"פ האומר
על הא דאמרי' בני הנהפך צצחרה וצא
אחר ונטלה היינו נקרא רשע כ' להנחה מנלן
דנקרי רשע כיון דאינו אלא איקור דרבנן עצריינא
הוא דנקרי כדאמרי' כל דעצר אדרבנן שרי לנקרי'
עצריינא אצל רשע מנ"ל והי' משום דדרשין צקו"פ
הנשרפין ואת אשת רעהו לא טימא שלא ירד
לאזונותו הצירו וכתיב צתרי' לרקת הלדיק עליו הסי'
ורשעת הרשע כליו תהי' אלונא דרשע ונקרי צהנך
דקרא עכ"ל והוצא צתקו' ח"ס חו"מ ק"י ע"ט ע"ש,
נוצאר מדצרו דנולן דעצר אדרבנן ל"ה אלא
עצריינא ולא רשע והתם משום דגלי קרא הוא דנקרי
רשע, ול"ע דהוא נגד גמי' דיצנות וצצ"נו הכ"ל
דנוצאר צהדי' דגם משום איקור דרבנן ונקרי רשע,
ועפ"י דצרי הנהר"ט אמרתי לפרש הא דאמרי' ריקן
צצ"נו ר"פ אי" דף ק"א ע"צ אומר רצא עד כאן
רצית של תורה ונכחן ואליך של דצריהם ע"כ יכ"ן
רשע וילצש לדיק, ופריך עד כאן ותו לא אלא אפי'
עד כאן יכ"ן רשע וילצש לדיק, והוא משולל הכנה
כיון דאכולהו קאי צ"ן אדאורייתא וצ"ן
אדרבנן

ומערתה יש לוונר דאם קיצל עליו עול ונ"ש
צק"ש וגם אומר ונקלת צרכיה והפלות תו
ליכא איקורא דל"ת עה"ד ולא משום ואתי השלכה,
ואף שאין לכונך ע"ז להקל מ"מ טעם הגון הוא
ליישע הנונה הנ"ל שנהגין לשתות קאווי או טהעב
אם כבר קיצל עליו עוונות צק"ש וגם אומר קלת
צרכיה ואיזה תפלות הנהגין לוונר אחר צרה"ה וניינו
יש לנהוג שלא ליתן הלוקד לתוך הקאווי רק ליתן
ונעט לוקד לתוך פיו צשעת שתי' להפיג הנורירות
דצאופן זה אפשר דל"ה צכלל גיאות דצלתי זאת
אינו ראוי לשהי' ונהונה נרירותו וכן ונלאתי בקי' נשנה
צרכיה להגאון הישיש צכלל הפך חיים שליטי"א וצקי'
ערוך השולחן, וכבר נהגו הטולם היתר צזה ויש
להם על ויה שיקמוכו, וצפרט כי כונת המדקדקין
הוא לצורך התפלה כדי להתפלל צנקיות וכל לצצות
דורש ה"ו כ"ל צק"ד.

סימן כב
שלום וצרכה נוא' הנוערכה, לכבוד'
אהוצי תלנוידי צ"א הרצני המופלג.
נאלא פלג יר"ש ונרצים, נופך פסיר ויהלום
(נו"ה שמואל כ"י)

על אודות שאלתך ע"ד איש אשר הולך צינוים
הנוראים להתפלל אצל קהל שטאטוקווא, וגם

21
בעזרי

תשובות

התעוררות תשובה

על ארבעה חלקי שולחן ערוך

מאת מרן

הגאון האמיתי שר התורה והיראה

מופת הדור והדרו עטרת תפארת ישראל

רבינו שמעון סופר זצוק"ל

רב ואב"ד ערלוי יע"א

ערוך ומסודר במהדורה מחודשת בתיקונים ומראי מקומות

על ידי

מכון להוצאת ספרים וחקר כתבי-יד

על-שם החתם סופר ז"ל

בעיה"ק ירושלים תובב"א

אלוהי א"י חתם סופר

ביום השבת] דמשה אין כ"כ ראה, דבשלמא לענין שלש סעודות שלא מצוהר בקרא שריך להיות אחת זלילה (ועיין מסכת שבת קי"ז ע"ג) א"כ צמה שיאכל ביום ג' פעמים קיים מלות שלש סעודות, אבל היוב כזית פת שחייב לאכול זלילה צממת אין לה השלומין.

ה) בראה לי לפי מה שאיתא במג"א (סי קפ"ח סק"ז) בשם תר"י, דשבת ווי"ט אין חייב לאכול פת בסעודה, הלא משום שאין קידוש הלא במקום סעודה, לפי"ז למה דפסקין בשו"ע (סי רע"ג ס"ה) שאם שחה כוס של יין שחייב עליו זרקה, פ"י ששהה רביעית, כדאיתא שם במג"א (סק"ח) י"א ידי קידוש במקום סעודה, א"כ אם צריך זרקה אחרונה ולא הזכיר זה של שבת לריך לחזור ולזכר, כיון דעכ"ה לריך לשחה כוס זה, כמו שאיתא בגמ' זרקות (מ"ט ע"ג) גופא טעם זה, ולריך לחזור ולזכר, משום דלא סגי' דלא אוכל, וצ"ל ספק סברת התר"י דשחה בכלל אכילה, לכן נקט הגמ' סתם לא סגי' דלא אוכל כי שחה בכלל ד.

סימן שכד

בענין עשיית מלאכה בחוה"מ לאנשים חלופים בטבעם שאם לא יעשו יטריד אותם

לדעתי אנשים שטבעם הוא שאם יש להם לעשות דבר מה, לפי חולשה עזיבהם הם ערודים ע"ז במחשבתם עד שיעשו הדבר המוטל עליהם, מותר להם לעשות בענין שמועיל עליהם גם בחול המועד, הגם שיכול לעשות הדבר גם לאחר המועד, מכל מקום כיון שעי"ז אינם מיושבים בימי המועד מותר הוא לעשותו. כמו שמוחר לעשות כמה מלאכות צאוס וזכרבו כדי לעייל צמועד כדאי בשו"ע (סי תקל"ז), וכן כל הרפואות מותרות בחוה"מ, ויישוב הדעת לא יגרע מזה. וי"ל [עו"ש לעשות] כמו שר"תו שעה א"ח מו"ר [בעל הכחב סופר] ז"ל שיהי כחב על לוח זרמ וצקיור מה שעליו לעשות שלא ישכחם. ואין לומר שיהי מותר לכתוב הכל בצאריכות כמוצן. וכן בדברים שיש לחוש שיוטרד על ידם אם לא יעשה הדבר, מותר לעשותו קודם התפלה כדי שיהי מחשבתו פנויה להתפלל כהוגן.

וזה עיקר שמחתו של יו"ט, והרבה שבותים התירו חכמים משום חשש דלמא ממנע מעשות הדבר ואחי לחמועו משמחת יו"ט. וידוע שטבע בני אדם הוא שאם הוא רעב אינו יכול להיות שמה וטוב לב, וממילא לא דחין מלזה מה"ח בשעתה ב. וגם ממשי"כ הרמ"א (בסי רמ"ט ס"ב) דסעודה שזמנה ערב שבת כגון ברית מילה או פדיון הבן מותר לקבוע בע"ש, וכהו שם המג"א. (סק"ו) וי"ל: אם אפשר לקיים שתיים מועב ואם לאו הדהה סעודת שבת עכ"ל, דמצוהר מזה להדיח סעודת מלזה שקבועה לשעתה לא דחין מקמי סעודה מלזה שהצוה אח"כ. א"כ גם צני"ד כיון שהוה רעב עכשיו, אכילה זו היא סעודת מלזה הקבוע לשעתה. ועוד ראה מדברי המג"א שכתב (שם סי תקכ"ט סק"ב) שאם לא אכל סעודה שלישית בשבת עו"ש קודם מנחה קטנה יעשה אח"כ, ולא נדחה מלזה סעודת שלישית מפני זה, א"כ כ"ש מלזה סעודת יו"ט שיש לו לאכול שהיא מלזה דאורייתא בשעתה.

ב) ובמשי"כ הרמ"א (שם סי תקכ"ט) דאסור לאכול צעו"ט מן המנחה ולמעלה, דוחק לומר דמיידי בסעודה שאינו רגיל בה בחול שאסור מלד דיון, דהלא זה אסור כל היום ולא רק מן המנחה ולמעלה, כדאיתא בשו"ע (סי רמ"ט ס"ב), וברמ"א כתב דאסור מן המנחה ולמעלה שזה מכלל הכבוד, דמשמע שהוא רק איסור בעלמא. — ולשון הרמ"א (ה"ל) תמוה שכתב "אסורי" לאכול וכו', ובשו"ע (סי רמ"ט ס"ב) איתא רק שמלזה למועב מלקבוע סעודה מן המנחה ולמעלה ג. ודוחק לומר שיהא חמור בזה יו"ט מצשבת, דהצרייתא ריש פרק ערבי פסחים (ל"ט ע"ג) כולל יחד ערבי שבתה וערבי יו"ט.

ג) אך יוהר שלא יאכל כ"כ הרבה עד שלא יוכל לאכול זלילה, ואם אעפ"כ אח"כ לא יוכל לאכול זלילה אזו יאכל ביום שחי סעודת כדאיתא שם במג"א (סוף סק"ב). אבל לכתחלה יוהר מלוד, כיון שנקטינן דכזית פת זליל יו"ט דאורייתא הוא, כדאיתא בשו"ע (סי קפ"ח ס"ו), ועיי"ש במג"א (סק"ט). וכן מצוהר להדיח צממ"א (סי הע"ח סק"ה) בצארכה עיי"ש. לכן יוהר מלוד שלא לצטל מלזה זו.

ד) גלענ"ד דמה שכתב המג"א שאם לא אכל זלילה ואכל שחי פעמים ביום, ומליין על סי רל"א, [דכהו שם הרמ"א צ"ח דמי שלא אכל זליל שבת יאכל שלוש סעודות

ע ק ב י

מכלל הכבוד. וכבר הרגיש בזה הא"ר (שם סק"א) והובא בפמ"ג (סי רמ"ט מ"ז סק"א). ועיי"ש בפמ"ג דביאר דברי הרמב"ם כדכתב רבינו, דר"ל בסעודה שרגיל בה, ודומיא דבע"ש אינו אסור מדינא אלא מצוה איכא למנוע מלאכול או סעודה שרגיל בה, וכדביאר המ"מ בה" שבת (פ"ל ה"ד) שיטת הרמב"ם שם. — ועעו"ש מה דפי' לישון הרמב"ם הנ"ל "שדבר זה הוא בכלל הכבוד", דר"ל דאף את"ל דעונג יו"ט לא כעונג שבת, מ"מ כבוד גמי הוא.

ב) ובפרט לדין דבקיאינן בקביעה דירחא, הרי יו"ט ראשון הוא מה"ח, ויו"ט שני אינו אלא דרבנן. — שר"ר בביאור הלכה (סי תקכ"ט) ד"ה בעיו"ט, דג"כ העיר מטעם זה ע"ד המג"א שהביא רבינו בריש דבריו עיי"ש. — ולפי"ז יש להעיר ג"כ עמש"כ רבינו לקמן ד"ה אך יוהר, דנקטינן דכזית פת בליל יו"ט הוי דאורייתא, וזה רק בליל א, ופשוט.

ג) ועוד יש לתמוה דהרי מקור דברי הרמ"א הוא מדברי הרמב"ם בה" יו"ט (פ"ו הט"ז), ושם כתב: וכן ראוי לאדם שלא יסעוד בערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה כערב שבת שזהו